

Φροντίδα παιδιών μεταναστών: η ανάγκη για εναλλακτικές λύσεις αντί της κράτησης

Εκπαιδευτικό υλικό για τις τα εναλλακτικά
της κράτησης μέτρα για παιδιά πρόσφυγες

1

Αποτελούμενη από 60 επιφανείς δικαστές και δικηγόρους από όλες τις περιφέρειες του κόσμου, η Διεθνής Επιτροπή Νομικών προωθεί και προστατεύει τα ανθρώπινα δικαιώματα μέσω του Κράτους Δικαίου, χρησιμοποιώντας τη νομική της τεχνογνωσία για την ανάπτυξη και την ενίσχυση των εθνικών και διεθνών συστημάτων δικαιοσύνης. Το ICJ, ιδρύθηκε το 1952 και δραστηριοποιείται και στις πέντε ηπείρους, στοχεύει: στην εξασφάλιση της προοδευτικής ανάπτυξης και της αποτελεσματικής εφαρμογής των διεθνών ανθρωπίνων δικαιωμάτων και του διεθνούς ανθρωπιστικού δικαίου· στη διασφάλιση της απόλαυσης των ατομικών, πολιτιστικών, οικονομικών, πολιτικών και κοινωνικών δικαιωμάτων· στη διασφάλιση της διάκρισης των εξουσιών· στην ανεξαρτησία του δικαστικού και νομικού επαγγέλματος.

® **Φροντίδα παιδιών μεταναστών: η ανάγκη για εναλλακτικές λύσεις αντί της κράτησης -**
Εκπαιδευτικό υλικό για τις τα εναλλακτικά της κράτησης μέτρα για παιδιά πρόσφυγες

© Διεθνής Επιτροπή Νομικών, Απρίλιος 2022

Η Διεθνής Επιτροπή Νομικών επιτρέπει την ελεύθερη αναπαραγωγή αποσπασμάτων από οποιαδήποτε από τις δημοσιεύσεις της, υπό την προϋπόθεση ότι παρέχεται η δέουσα αναγνώριση και ότι ένα αντίγραφο της δημοσίευσης που φέρει το απόσπασμα αποστέλλεται στα κεντρικά της γραφεία στην ακόλουθη διεύθυνση:

International Commission of Jurists
Rue des Buis 3
P.O. Box 1270
1211 Geneva 1, Switzerland
t: +41 22 979 38 00
www.icj.org

Το παρόν εκπαιδευτικό υλικό χρηματοδοτήθηκε από το Ταμείο για το Άσυλο, τη Μετανάστευση και την Ένταξη της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Το περιεχόμενο του υλικού αντιπροσωπεύει τις απόψεις των συγγραφέων και συνιστά αποκλειστική ευθύνη τους. Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή δεν αναλαμβάνει καμία ευθύνη για τη χρήση που μπορεί να γίνει από τις πληροφορίες που περιέχονται στο υλικό.

Φροντίδα παιδιών μεταναστών: η ανάγκη για εναλλακτικές λύσεις αντί της κράτησης

Εκπαιδευτικό υλικό για τις τα εναλλακτικά της
κράτησης μέτρα για παιδιά πρόσφυγες

International Commission of Jurists – European Institutions (ICJ-EI)
Hungarian Helsinki Committee (HHC)
Associazione per gli Studi Giuridici sull’Immigrazione (ASGI)
aditus Foundation (aditus)
Greek Council for Refugees (GCR)
Helsinki Foundation for Human Rights (HFHR)
Defence for Children International, Belgium (DCI)
Foundation for Access to Rights, Bulgaria (FAR)

Απρίλιος 2022

Φροντίδα παιδιών μεταναστών: η ανάγκη για εναλλακτικές λύσεις αντί της κράτησης

Έργο CADRE - Απρίλιος 2022

Πίνακας περιεχομένων

Κατάλογος συντομογραφιών	6
I. Εισαγωγή	7
1.1 Ορισμός του Παιδιού.	8
1.2 Κατευθυντήριες Αρχές για τα Δικαιώματα του Παιδιού.	9
1.2.1 Η Αρχή του Συμφέροντος.	9
1.2.2 Το Δικαίωμα Συμμετοχής και Ακρόασης του Παιδιού	11
1.2.3 Μη διάκριση	12
1.2.4 Η Θετική Υποχρέωση Παροχής Φροντίδας και Προστασίας.	12
1.3 Εκτίμηση ηλικίας.	13
1.4 Το Δικαίωμα στην Ελευθερία.	17
1.5 Κράτηση	17
1.6 Δικονομικά Δικαιώματα Παιδιών Μεταναστών	19
1.7 Το Δικαίωμα στην Οικογενειακή ζωή.	19
II. Εναλλακτικές λύσεις αντί της Κράτησης	20

Κατάλογος συντομογραφιών

CDDH: Οργανωτική Επιτροπή Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων, Συμβούλιο της Ευρώπης

CERD: Επιτροπή για την Εξάλειψη των Φυλετικών Διακρίσεων

ΔΕΕ (CJEU): Δικαστήριο της Ευρωπαϊκής Ένωσης

CMW: Επιτροπή για την Προστασία των Δικαιωμάτων όλων των Μεταναστών Εργαζομένων και των Μελών των Οικογενειών τους

ΣτΕ (CoE): Συμβούλιο της Ευρώπης

CRC: Επιτροπή για τα Δικαιώματα του Παιδιού

CRMW: Διεθνής Σύμβαση για την Προστασία των Δικαιωμάτων όλων των Μεταναστών Εργαζομένων και των Μελών των Οικογενειών τους

EASO: Ευρωπαϊκό Γραφείο Υποστήριξης Ασύλου

ΕΣΔΑ (ECHR): Ευρωπαϊκή Σύμβαση για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα (επισήμως Σύμβαση για την Προστασία των Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων και των Θεμελιωδών Ελευθεριών)

ΕΔΔΑ (EctHR): Ευρωπαϊκό Δικαστήριο Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων

ΕΕ (EU): Ευρωπαϊκή Ένωση

ΔΣΑΠΔ (ICCPR): Διεθνές Σύμφωνο για τα Ατομικά και Πολιτικά Δικαιώματα

ICERD: Διεθνής Σύμβαση για την Εξάλειψη όλων των Μορφών Φυλετικών Διακρίσεων

PACE: Κοινοβουλευτική Συνέλευση του Συμβουλίου της Ευρώπης

UDHR: Οικουμενική Διακήρυξη για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα

HE (UN): Ηνωμένα Έθνη

UNCRC: Σύμβαση των Ηνωμένων Εθνών για τα Δικαιώματα του Παιδιού

UNHCR: Ύπατη Αρμοστεία των Ηνωμένων Εθνών για τους Πρόσφυγες

Αυτή η εκπαιδευτική ενότητα είναι η πρώτη από μια σειρά εκπαιδευτικού υλικού που σχετίζεται με εναλλακτικές λύσεις αντί της κράτησης για παιδιά μετανάστες που αναπτύχθηκε ως μέρος του έργου CADRE (Children's Alternatives to Detention Children's Alternatives to Detention protecting their Rights in Europe – Εναλλακτικές Λύσεις αντί της Κράτησης Παιδιών που προστατεύουν τα Δικαιώματά τους στην Ευρώπη). Η σειρά περιλαμβάνει τις ακόλουθες εκπαιδευτικές ενότητες:

- I. Φροντίδα παιδιών μεταναστών: η ανάγκη για εναλλακτικές λύσεις αντί της κράτησης
- II. Εναλλακτικά της κράτησης μέτρα: Πρακτικά προβλήματα της φροντίδας των παιδιών μεταναστών
- III. Κατάλληλες διαδικασίες για την εξασφάλιση της πρόσβασης σε αποτελεσματικά ένδικα μέσα για κρατούμενα παιδιά μετανάστες και όταν υποβάλλονται σε εναλλακτικά της κράτησης μέτρα
- IV. Πως να επικοινωνείτε και να εργάζεστε με παιδιά που υποβάλλονται σε εναλλακτικά της κράτησης μέτρα

Αυτή η Ενότητα I. παρέχει μια επισκόπηση του διεθνούς νομικού πλαισίου και του νομικού πλαισίου της ΕΕ για εναλλακτικές λύσεις αντί της κράτησης παιδιών μεταναστών.¹

I. Εισαγωγή

Η κράτηση² μεταναστών και προσφύγων³, είτε κατά την είσοδο είτε ενώ εκκρεμεί απέλαση ή αποβολή, δεν πρέπει να είναι αυθαίρετη και πρέπει να διενεργείται νόμιμα, καλή τη πίστη σύμφωνα με την κατάλληλη νομική βάση. Γενικά, τα παιδιά δεν πρέπει να υπόκεινται σε καμία μορφή διοικητικής κράτησης. Επομένως, οποιαδήποτε τέτοια κράτηση θα πρέπει να αποτελεί την εξαίρεση και όχι τον κανόνα και θα πρέπει να αποτελεί μέτρο **έσχατης ανάγκης**, που θα επιβάλλεται για πολύ σύντομα χρονικά διαστήματα και για ένα στενό εύρος λόγων μόνο όταν άλλες **λιγότερο περιοριστικές εναλλακτικές λύσεις** δεν είναι εφικτές.⁴

Τα παιδιά δεν πρέπει ποτέ να κρατούνται αποκλειστικά λόγω του μεταναστευτικού καθεστώτος τους ή των γονιών τους.⁵

Η Επιτροπή των Ηνωμένων Εθνών για τα Δικαιώματα του Παιδιού, ο Ειδικός Εισηγητής του ΟΗΕ για τα ανθρώπινα δικαιώματα των μεταναστών,⁶ ο Ειδικός Εισηγητής του ΟΗΕ για βασανιστήρια και άλλη σκληρή, απάνθρωπη ή ταπεινωτική μεταχείριση ή τιμωρία⁷ και η Κοινοβουλευτική Συνέλευση του Συμβουλίου της Ευρώπης καθιστούν σαφές ότι η κράτηση παιδιών μεταναστών⁸ καθιστούν σαφές ότι η κράτηση παιδιών μεταναστών **δεν είναι προς το συμφέρον τους** και ότι η κράτηση ευάλωτων ατόμων, συμπεριλαμβανομένων των ασυνόδευτων παιδιών, απαγορεύεται σύμφωνα με το διεθνές δίκαιο.

Σε όλες τις ενέργειες που σχετίζονται με τα παιδιά, πρέπει να γίνεται χωριστά αξιολόγηση **του συμφέροντος** του παιδιού και πριν από μια απόφαση που θα επηρεάσει τη ζωή του παιδιού.⁹ Πρέπει να αναζητηθούν λιγότερο καταναγκαστικά εναλλακτικά μέτρα πριν καταφύγουμε στην κράτηση παιδιών σε μετανάστευση και ως εκ τούτου εναλλακτικές λύσεις στις ρυθμίσεις κράτησης/φροντίδας πρέπει

¹ Οι πηγές που αναφέρονται σε αυτό το υλικό περιλαμβάνουν διάφορες πηγές διεθνούς δικαίου που δεσμεύουν τα κράτη μέλη της ΕΕ, για παράδειγμα:

- Αποφάσεις του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων: Το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων είναι ένα διεθνές δικαστήριο που ιδρύθηκε το 1959. Αποφαινεται επί ατομικών ή κρατικών αιτήσεων που προβάλλουν παραβιάσεις των αστικών και πολιτικών δικαιωμάτων που ορίζονται στην Ευρωπαϊκή Σύμβαση Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων.
- Αποφάσεις οργάνων των συνθηκών (όπως η Σύμβαση των Ηνωμένων Εθνών για τα Δικαιώματα του Παιδιού): Τα όργανα της συνθήκης για τα ανθρώπινα δικαιώματα είναι επιτροπές ανεξάρτητων εμπειρογνομόνων που παρακολουθούν την εφαρμογή των βασικών διεθνών συνθηκών για τα ανθρώπινα δικαιώματα.
- Εκθέσεις Ειδικών Εισηγητών: Οι ειδικές διαδικασίες του Συμβουλίου Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων είναι ανεξάρτητοι εμπειρογνώμονες ανθρωπίνων δικαιωμάτων με εντολές να αναφέρουν και να συμβουλεύουν για τα ανθρώπινα δικαιώματα από θεματική ή ειδική προοπτική ανά χώρα.

² Ο νομικός όρος για την «κράτηση» είναι «στέρξη της ελευθερίας», ο όρος «κράτηση» χρησιμοποιείται σε αυτό το εκπαιδευτικό υλικό ως συντομογραφία.

³ Οι μετανάστες και οι πρόσφυγες είναι ξεχωριστές κατηγορίες με διαφορετικά καθεστώτα προστασίας, για λόγους συντομίας θα χρησιμοποιήσουμε τον όρο «παιδιά μετανάστες» για να συμπεκνώσουμε και τα δύο και που περιλαμβάνει επίσης παιδιά χωρίς πατρίδα, σε αυτό το υλικό.)

⁴ [Rahimi κατά Ελλάδας](#), ΕΔΔΑ, Αίτηση αρ. 8687/08, Απόφαση της 5ης Απριλίου 2011, παράγρ. 109. Επιτροπή Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων, [Γενική Παρατήρηση 35](#), παράγρ. 18;

⁵ [Κοινή Γενική Παρατήρηση](#) Αρ. 4 (2017) της Επιτροπής για την Προστασία των Δικαιωμάτων όλων των Μεταναστών Εργαζομένων και των Μελών των Οικογενειών τους και Αρ. 23 (2017) της Επιτροπής για τα Δικαιώματα του Παιδιού, CMW/C/GC/4-CRC/C/GC/23, 16 Νοεμβρίου 2017, παράγρ.5· [Θέση της Υπατης Αρμοστείας των Ηνωμένων Εθνών για τους Πρόσφυγες \(UNHCR\) σχετικά με την κράτηση παιδιών προσφύγων και μεταναστών στο πλαίσιο της μετανάστευσης](#) (Ιανουάριος 2017).

⁶ Δήλωση της 16ης Μαΐου 2016.

⁷ Έκθεση του Ειδικού Εισηγητή για τα βασανιστήρια και άλλη σκληρή, απάνθρωπη ή εξευτελιστική μεταχείριση ή τιμωρία, [A/HRC/28/68](#), 5 Μαρτίου 2015, παράγρ. 80

⁸ [Ψηφίσματα 1707](#)(2010) και [1810](#)(2011).

⁹ Άρθρο 3 της Σύμβασης για τα Δικαιώματα του Παιδιού (CRC), άρθρο 24.2 Χάρτη της ΕΕ.

πάντα να διερευνώνται και να εφαρμόζονται όποτε είναι εφικτό.

Ο όρος «εναλλακτικές λύσεις αντί της κράτησης» αναφέρεται σε μια σειρά επίσημων και άτυπων πρακτικών, δηλαδή κάθε νόμο, πολιτική ή πρακτική που εφαρμόζεται για την αποφυγή της κράτησης μεταναστών ενόσω εκκρεμεί το καθεστώς τους ή αναμένουν απέλαση.¹⁰ Η κράτηση δεν πρέπει να αποτελεί τον κανόνα, αλλά έσχατη λύση.

Μολονότι χρησιμοποιούνται διάφορα συνώνυμα για την αναφορά σε αυτόν –όπως «λιγότερο καταναγκαστικά μέτρα», «ειδικά μέτρα» και «λιγότερο παρεμβατικά μέτρα»– υπάρχει διεθνής συναίνεση ότι εναλλακτικές λύσεις αντί της κράτησης είναι μη στερητικά της ελευθερίας μέτρα που σέβονται και προστατεύουν τα ανθρωπίνια δικαιώματα και παρέχουν ατομικές επιλογές αντί κράτησης.¹¹ Το βασικό στοιχείο εδώ είναι ότι **αντί της κράτησης εφαρμόζονται εναλλακτικές λύσεις και δεν χρησιμοποιούνται ως εναλλακτική μορφή κράτησης.**¹²

Η Επιτροπή για την Προστασία των Δικαιωμάτων όλων των Μεταναστών Εργαζομένων και των Μελών των Οικογενειών τους¹³ αντιλαμβάνεται ως εναλλακτικές λύσεις αντί της κράτησης όλα τα μέτρα φροντίδας που βασίζονται στην κοινότητα ή τις μη στερητικές της ελευθερίας λύσεις διαμονής – στο νόμο, την πολιτική ή πρακτική – που είναι λιγότερο περιοριστικές από την κράτηση. Αυτά πρέπει να εξετάζονται στο πλαίσιο των νόμιμων διαδικασιών λήψης απόφασης κράτησης για να διασφαλιστεί ότι η κράτηση είναι αναγκαία και αναλογική σε όλες τις περιπτώσεις, με στόχο τον σεβασμό των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και την αποφυγή της αυθαίρετης κράτησης μεταναστών, αιτούντων άσυλο, προσφύγων και απάτριδων.

Όπως δήλωσε η Επιτροπή για την Προστασία των Δικαιωμάτων όλων των Μεταναστών Εργαζομένων και των Μελών των Οικογενειών τους: «Προκειμένου να διασφαλιστεί ότι τα παιδιά μετανάστες και αιτούντες άσυλο δεν τίθενται σε κράτηση ή σε κλειστές εγκαταστάσεις εναλλακτικής φροντίδας για παιδιά, οι φορείς προστασίας και πρόνοιας των παιδιών θα πρέπει να αναλάβουν την πρωταρχική ευθύνη για τα παιδιά στο πλαίσιο της διεθνούς μετανάστευσης.»¹⁴

Είναι σημαντικό για την προστασία των ανθρωπίνων δικαιωμάτων στη μετανάστευση, συμπεριλαμβανομένης της κράτησης ή εναλλακτικών ρυθμίσεων περιθάλψης, ο καθένας που ισχυρίζεται ότι είναι παιδί να αντιμετωπίζεται ως τέτοιο έως ότου αποδειχθεί το αντίθετο. Για το λόγο αυτό, η επόμενη ενότητα παρέχει μια σύντομη επισκόπηση των ορισμών του παιδιού. Ακολουθεί η επισκόπηση των κατευθυντήριων αρχών για τα δικαιώματα των παιδιών.

1.1 Ορισμός του Παιδιού

Για το σκοπό αυτών των εκπαιδευτικών ενοτήτων, χρησιμοποιείται ο ορισμός του διεθνούς δικαίου του «παιδιού» που ορίζεται στη Σύμβαση των Ηνωμένων Εθνών για τα Δικαιώματα του Παιδιού (UNCRC), δηλαδή «κάθε άνθρωπος ηλικίας κάτω των δεκαοκτώ ετών» (Άρθρο 1).¹⁵ Είναι σημαντικό να γνωρίζετε ότι ένας διαφορετικός ορισμός μπορεί να χρησιμοποιείται σε διάφορες εθνικές νομοθεσίες, συμπεριλαμβανομένων διαφόρων νόμων του ίδιου κράτους, οι οποίοι ενδέχεται να χρησιμοποιούν διαφορετικούς ορισμούς για το παιδί ή την ηλικία στην οποία ένα άτομο ενηλικιώνεται που ισχύουν σε διαφορετικά νομικά καθεστώτα. Επιπλέον, διαφορετικές ειδικές προστασίες και πρότυπα δικαιωμάτων μπορεί να διαφέρουν μεταξύ διαφορετικών ηλικιακών ομάδων εντός της συνολικής ομάδας παιδιών, μεταξύ άλλων λαμβάνοντας υπόψη τις εξελισσόμενες ικανότητές τους.

Τα περισσότερα πρότυπα του Συμβουλίου της Ευρώπης (ΣΤΕ/CoE) που σχετίζονται με τα παιδιά υιοθετούν τον ορισμό του παιδιού που περιέχεται στη Σύμβαση για τα Δικαιώματα του Παιδιού (CRC). Παραδείγματα περιλαμβάνουν το άρθρο 4(δ) της Σύμβασης του Συμβουλίου της Ευρώπης για τη Δράση κατά της Εμπορίας Ανθρώπων (CETS 197, 16 Μαΐου 2005) και το άρθρο 3(α) της Σύμβασης του Συμβουλίου της Ευρώπης για την Προστασία των Παιδιών από τη Σεξουαλική Εκμετάλλευση και τη Σεξουαλική Κακοποίηση ([Σύμβαση Lanzarote, CETS Αρ. 201, 25 Οκτωβρίου 2007](#)). Σύμφωνα με αυτά τα περιφερειακά και παγκόσμια πρότυπα, ο καθένας κάτω των 18 ετών πρέπει να αντιμετωπίζεται ως παιδί, να έχει δικαίωμα σε ειδική φροντίδα και διαδικασίες, ανεξάρτητα από τις εθνικές νομικές διατάξεις.

¹⁰ Υπατη Αρμοστεία των Ηνωμένων Εθνών για τους Πρόσφυγες (UNHCR), Οδηγίες κράτησης, 2012, παράγρ. 8· Διεθνής Συνασπισμός Κράτησης (IDC), Υπάρχουν εναλλακτικές λύσεις: Ένα εγχειρίδιο για την πρόληψη της περιττής κράτησης μεταναστών (αναθεωρημένη έκδοση), 2015, σελ. 7

¹¹ Οργανωτική Επιτροπή για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα (CDDH), Νομικές και πρακτικές πτυχές αποτελεσματικών εναλλακτικών λύσεων αντί της κράτησης στο πλαίσιο της μετανάστευσης, 7 Δεκεμβρίου 2017, παράγρ. 17.

¹² ΣΟργανωτική Επιτροπή για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα (CDDH), [Πρακτική καθοδήγηση σχετικά με τις εναλλακτικές λύσεις αντί της κράτησης: Προώθηση αποδοτικών αποτελεσμάτων](#), 8-21 Ιουνίου 2019, σελ. 12.

¹³ Επιτροπή των Ηνωμένων Εθνών για την Προστασία των Δικαιωμάτων όλων των Μεταναστών Εργαζομένων και των Μελών των Οικογενειών τους, [Γενική Παρατήρηση Αρ. 5](#) (2021) σχετικά με τα δικαιώματα των μεταναστών στην ελευθερία, την ελευθερία από την αυθαίρετη κράτηση και τη σύνδεσή τους με άλλα ανθρωπίνια δικαιώματα, Προχωρημένη μη επεξεργασμένη έκδοχή, 23 Σεπτεμβρίου 2021, παράγρ. 48.

¹⁴ *όπου παραπάνω*, παράγρ. 45.

¹⁵ Άρθρο 1 Σύμβαση των Ηνωμένων Εθνών για τα Δικαιώματα του Παιδιού, 1989.

Παιδί μετανάστης κατά την έννοια της Σύμβασης των Ηνωμένων Εθνών για τα Δικαιώματα του Παιδιού (UNCRC) είναι οποιοσδήποτε κάτω των δεκαοκτώ ετών και περιλαμβάνει τα ακόλουθα:

- 1. Παιδιά μεταναστών εργαζομένων**, όπως αυτά τα πρόσωπα ορίζονται από την Επιτροπή για την Προστασία των Δικαιωμάτων όλων των Μεταναστών Εργαζομένων και των Οικογενειών τους (CMW);¹⁶
- 2. Συνοδευόμενα και ασυνόδευτα παιδιά ή παιδιά που χωρίζονται από τους γονείς τους** εκτός της χώρας ιθαγένειάς τους και, σε περίπτωση ανιθαγένειας, της χώρας διαμονής τους (όπως ορίζεται στην Επιτροπή των Ηνωμένων Εθνών για τα Δικαιώματα του Παιδιού (CRC) [Γενική Παρατήρηση Αρ. 6](#): Μεταχείριση Ασυνόδευτων και Αποχωρισμένων Παιδιών εκτός της Χώρας Καταγωγής τους, CRC/GC/2005/6, 1 Σεπτεμβρίου 2005) και¹⁷
- 3. Παιδιά πρόσφυγες** συμπεριλαμβανομένων των αιτούντων άσυλο, όπως ορίζονται από τη [UN Σύμβαση των Ηνωμένων Εθνών για τους Πρόσφυγες](#) αιτούντων

Η Επιτροπή των Ηνωμένων Εθνών για τα Δικαιώματα του Παιδιού (UNCRC) και η Επιτροπή των Ηνωμένων Εθνών για την Προστασία των Δικαιωμάτων όλων των Μεταναστών Εργαζομένων και των Μελών των Οικογενειών τους (UNCMW) στην Κοινή τους Γενική Παρατήρηση Αρ. 3 (παράγρ. 9) περιλαμβάνουν στα **παιδιά στο πλαίσιο της διεθνούς μετανάστευσης**:¹⁸

- Παιδιά που έχουν μεταναστεύσει με τους γονείς ή τους κύριους φροντιστές τους,
- Παιδιά που είναι ασυνόδευτα ή αποχωρισμένα,
- Παιδιά που επέστρεψαν στη χώρα καταγωγής τους,
- Παιδιά που γεννήθηκαν από γονείς μετανάστες σε χώρες διέλευσης ή προορισμού, ή
- Παιδιά που παρέμειναν στη χώρα καταγωγής τους ενώ ο ένας ή και οι δύο γονείς μετανάστευσαν σε άλλη χώρα και ανεξάρτητα από το καθεστώς μετανάστευσης ή διαμονής τους ή των γονέων τους (καθεστώς μετανάστευσης).

1.2 Κατευθυντήριες Αρχές για τα Δικαιώματα του Παιδιού

1.2.1 Η Αρχή του Συμφέροντος

Σε όλες τις ενέργειες που αφορούν παιδιά, συμπεριλαμβανομένων των παιδιών μεταναστών, πρέπει να λαμβάνεται υπόψη το συμφέρον του παιδιού (άρθρο 3 της Σύμβασης των Ηνωμένων Εθνών για τα Δικαιώματα του Παιδιού - UNCRC).

Η αρχή του συμφέροντος του παιδιού είναι μια πρωταρχική συνιστώσα των ουσιαστικών δικαιωμάτων και επομένως μια θεμελιώδης ερμηνευτική νομική αρχή. Ισχύει για όλες τις επίσημες διαδικασίες που αφορούν παιδιά και πρέπει να βασίζεται σε αξιολόγηση όλων των στοιχείων των συμφερόντων ενός παιδιού σε μια συγκεκριμένη κατάσταση.

Το Γενικό Σχόλιο Αρ. 14 της Επιτροπής για τα Δικαιώματα του Παιδιού (CRC) προβλέπει ότι τα στοιχεία που πρέπει να λαμβάνονται υπόψη κατά την αξιολόγηση και τον καθορισμό του συμφέροντος ενός παιδιού είναι:

- οι απόψεις και η ταυτότητα του παιδιού·
- η διατήρηση του οικογενειακού περιβάλλοντος και η διατήρηση σχέσεων·
- η φροντίδα, η προστασία και η ασφάλεια του παιδιού·
- η ευάλωτη κατάσταση· και
- το δικαίωμα του παιδιού στην υγεία και το δικαίωμα στην εκπαίδευση.¹⁹

Η συνάφεια και η εφαρμογή οποιουδήποτε από αυτά τα στοιχεία ποικίλλει κατά περίπτωση σε τέτοια αξιολόγηση και μπορεί επίσης να έρχονται σε σύγκρουση μεταξύ τους.²⁰

¹⁶ Διεθνής Σύμβαση για την Προστασία των Δικαιωμάτων όλων των Μεταναστών Εργαζομένων και των Μελών των Οικογενειών τους (CRMW), Γενική Συνέλευση των Ηνωμένων Εθνών (UNGA) Απόφαση 45/158 της 18ης Δεκεμβρίου 1990, Άρθρο 2 «Για τους σκοπούς της παρούσας Σύμβασης: 1. Ο όρος «μετανάστης εργαζόμενος» αναφέρεται σε πρόσωπο που πρόκειται να προσληφθεί, ασχολείται ή έχει ασκήσει αμειβόμενη δραστηριότητα σε Κράτος του οποίου δεν είναι υπήκοος.»

¹⁷ Η παράγρ. 7 αναφέρει: ««Ασυνόδευτα παιδιά» (ονομάζονται επίσης ασυνόδευτα ανήλικα) είναι παιδιά, όπως ορίζονται στο άρθρο 1 της Σύμβασης (Σύμβαση για τα Δικαιώματα του Παιδιού/CRC), τα οποία έχουν χωριστεί και από τους γονείς και από άλλους συγγενείς και δεν τα φροντίζει ενήλικας ο οποίος, από το νόμο ή το έθιμο, είναι υπεύθυνος για αυτό.» Η παράγρ. 8 αναφέρει: ««Τα αποχωρισμένα παιδιά είναι παιδιά, όπως ορίζονται στο άρθρο 1 της Σύμβασης, τα οποία έχουν αποχωριστεί και από τους δύο γονείς ή από τον προηγούμενο νόμιμο ή συνήθη φροντιστή τους, αλλά όχι απαραίτητα από άλλους συγγενείς. Αυτά μπορεί επομένως να περιλαμβάνουν παιδιά που συνοδεύονται από άλλα ενήλικα μέλη της οικογένειας.»

¹⁸ [Κοινή γενική παρατήρηση Αρ. 3 \(2017\) της Επιτροπής για την Προστασία των Δικαιωμάτων όλων των Μεταναστών Εργαζομένων και των Μελών των Οικογενειών τους και Αρ. 22 \(2017\) της Επιτροπής για τα Δικαιώματα του Παιδιού σχετικά με τις γενικές αρχές που αφορούν τα ανθρώπινα δικαιώματα των παιδιών στο πλαίσιο της διεθνούς μετανάστευσης](#), CMW/C/GC/3-CRC/C/GC/22, 16 Νοεμβρίου 2017, παράγρ. 9.

¹⁹ Επιτροπή των Ηνωμένων Εθνών για τα Δικαιώματα του Παιδιού, Γενική Παρατήρηση Αρ. 14 σχετικά με το δικαίωμα του παιδιού να λαμβάνεται υπόψη το συμφέρον του ως πρωταρχικής σημασίας (άρθρο 3, παρ. 1 της Σύμβασης για τα Δικαιώματα του Παιδιού), Έγγρ. HE CRC/C/GC/14, (29 Μαΐου 2013), παράγρ. 52-79.

²⁰ Βλέπε παράγρ. 80-81.

Σύμφωνα με το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων (ΕΔΔΑ), η αρχή του συμφέροντος του παιδιού απαιτεί η υπερβολικά ευάλωτη κατάσταση ενός παιδιού, για παράδειγμα στην περίπτωση κράτησης ενός πεντάχρονου στην υπόθεση *MubilanzilaMayeka κατά Βελγίου* (παρακάτω), θα πρέπει να θεωρείται ως πρώτη προτεραιότητα. Αυτό σημαίνει ότι όταν λαμβάνεται απόφαση για την τοποθέτηση ενός παιδιού που βρίσκεται σε διαδικασία μετανάστευσης καθοριστική πρέπει να είναι η ατομική του κατάσταση και όχι το μεταναστευτικό του καθεστώς.

MubilanzilaMayeka και Kaniki Mitunga κατά Βελγίου, ΕΔΔΑ, [Αίτηση Αρ. 13178/03](#), Απόφαση της 12ης Οκτωβρίου 2006

Ένα πεντάχρονο παιδί συνελήφθη από τις αρχές στο αεροδρόμιο των Βρυξελλών ενώ ταξίδευε από τη Λαϊκή Δημοκρατία του Κονγκό με τον θείο της, χωρίς ταξιδιωτικά και μεταναστευτικά έγγραφα, για να ενωθεί με τη μητέρα της στον Καναδά, όπου είχε καθεστώς πρόσφυγα. Στο παιδί απαγορεύθηκε η είσοδος στο Βέλγιο και κρατήθηκε για δύο μήνες σε ένα κέντρο διέλευσης ενηλίκων, ασυνόδευτο από τους γονείς του, προτού διαταχθεί η απομάκρυνση του από το Βέλγιο. Το Πρωτοδικείο των Βρυξελλών διαπίστωσε ότι η κράτηση του παιδιού παραβίαζε τα συμφέροντά του και διέταξε την άμεση αποφυλάκισή του. Αν και κανένας ενήλικας στη χώρα καταγωγής της δεν μπορούσε ή δεν ήθελε να φροντίσει το παιδί, απελάθηκε πίσω στη ΛΔΚ. Το ΕΔΔΑ έκρινε ομόφωνα ότι η κράτηση του παιδιού παραβίαζε τα συμφέροντά του (άρθρο 3) και το δικαίωμά του στη διατήρηση των οικογενειακών σχέσεων (άρθρο 8). Δέχθηκε ότι:

55. Η θέση [του παιδιού] χαρακτηριζόταν από το πολύ νεαρό της ηλικίας της, το γεγονός ότι ήταν παράνομη μετανάστης σε μια ξένη χώρα και το γεγονός ότι ήταν ασυνόδευτη από την οικογένειά της από την οποία είχε αποχωριστεί, έτσι ώστε ουσιαστικά αφέθηκε στις δικές της επινοήσεις. Ήταν έτσι σε μια εξαιρετικά ευάλωτη κατάσταση. Λαμβάνοντας υπόψη τον απόλυτο χαρακτήρα της προστασίας που παρέχεται από το άρθρο 3 της Σύμβασης, είναι σημαντικό να ληφθεί υπόψη ότι αυτός είναι ο αποφασιστικός παράγοντας και υπερισχύει των εκτιμήσεων που σχετίζονται με το καθεστώς του δεύτερου αιτούντος ως παράνομου μετανάστη. Ως εκ τούτου, αναμφισβήτητα ανήκε στην τάξη των πολύ ευάλωτων μελών της κοινωνίας προς τα οποία το βελγικό κράτος όφειλε να λάβει τα κατάλληλα μέτρα για την παροχή φροντίδας και προστασίας ως μέρος των θετικών του υποχρεώσεων δυνάμει του άρθρου 3 της Σύμβασης.

Όπως επιβεβαιώθηκε στην [Κοινή Γενική Παρατήρηση](#) της Επιτροπής για την Προστασία των Δικαιωμάτων όλων των Μεταναστών Εργαζομένων και των Μελών των Οικογενειών τους (CMW) και της Επιτροπής για τα Δικαιώματα του Παιδιού (Αρ. 4 CMC και Αρ. 23 CRC, τα παιδιά πρέπει να μην κρατηθούν ποτέ λόγω του μεταναστευτικού καθεστώτος τους ή των γονιών τους (παράγρ. 5). Αυτό τονίζεται επίσης στη θέση της [Υπατης Αρμοστείας των Ηνωμένων Εθνών για τους Πρόσφυγες \(UNHCR\) σχετικά με την κράτηση παιδιών προσφύγων και μεταναστών στο πλαίσιο της μετανάστευσης](#) (Ιανουάριος 2017) και προβλέπει ότι τα συμφέροντα του παιδιού πρέπει να είναι πάντοτε το πρωταρχικό μέλημα. Ο [Ειδικός Εισηγητής των Ηνωμένων Εθνών \(HE\) για τα βασανιστήρια θεώρησε](#) ότι η κράτηση παιδιών στο πλαίσιο της διοικητικής επιβολής δεν είναι ποτέ προς το συμφέρον του παιδιού και ότι μπορεί αποτελούν σκληρή, απάνθρωπη ή εξευτελιστική μεταχείριση.²¹ Ως εκ τούτου, θα πρέπει πάντα να διερευνώνται εναλλακτικές λύσεις για τις ρυθμίσεις κράτησης/φροντίδας.

Σε όλες τις ενέργειες που σχετίζονται με παιδιά, πρέπει να γίνεται χωριστά αξιολόγηση του **συμφέροντος** του παιδιού και πριν από μια απόφαση που θα επηρεάσει τη ζωή του παιδιού (άρθρο 3 της Σύμβασης των Ηνωμένων Εθνών για τα Δικαιώματα του Παιδιού -UNCRC, άρθρο 24.2 Χάρτη της ΕΕ²²).

Στο κοινό τους γενικό σχόλιο, η Επιτροπή για τα Δικαιώματα του Παιδιού (CRC) και η Επιτροπή για την Προστασία των Δικαιωμάτων όλων των Μεταναστών Εργαζομένων και των Μελών των Οικογενειών τους (CMW) ανέφεραν ότι:

«Τα κράτη μέλη [στην CRC και την CMW] θα πρέπει να αξιολογούν και να προσδιορίζουν τα συμφέροντα του παιδιού στα διάφορα στάδια των διαδικασιών μετανάστευσης και ασύλου που θα μπορούσαν να οδηγήσουν στην κράτηση ή την απέλαση των γονέων λόγω του μεταναστευτικού τους καθεστώτος. Θα πρέπει να εφαρμόζονται διαδικασίες καθορισμού του συμφέροντος σε κάθε απόφαση που θα χωρίζει τα παιδιά από την οικογένειά τους και τα ίδια πρότυπα να εφαρμόζονται στην επιμέλεια του παιδιού, όταν πρωταρχικό μέλημα πρέπει να είναι το συμφέρον του παιδιού.»²³

²¹ Έκθεση του Ειδικού Εισηγητή για τα βασανιστήρια και άλλη σκληρή, απάνθρωπη ή εξευτελιστική μεταχείριση ή τιμωρία, [A/HRC/28/68](#), 5 Μαρτίου 2015, παράγρ. 80.

²² Είναι σημαντικό να σημειωθεί ότι ο Χάρτης της ΕΕ εφαρμόζεται εντός του πεδίου του δικαίου της ΕΕ και της εφαρμογής αυτού του δικαίου από τα κράτη μέλη στο εθνικό δίκαιο. Επομένως, όταν τα κράτη μέλη εφαρμόζουν τη νομοθεσία για την κράτηση μεταναστών σύμφωνα με τα όργανα της ΕΕ, αυτό θα πρέπει να αντικατοπτρίζει και να σέβεται τις διατάξεις του Χάρτη της ΕΕ (βλ. άρθρο 52 του Χάρτη της ΕΕ).

²³ [Κοινή γενική παρατήρηση αριθ. 3 \(2017\) της Επιτροπής για την Προστασία των Δικαιωμάτων όλων των Μεταναστών Εργαζομένων και των Μελών των Οικογενειών τους και Αρ. 22 \(2017\) της Επιτροπής για τα Δικαιώματα του Παιδιού σχετικά με τις γενικές αρχές αναφορικά με τα ανθρώπινα δικαιώματα των παιδιών στο πλαίσιο της διεθνούς μετανάστευσης](#), CMW/C/GC/3-CRC/C/GC/22, 16 Νοεμβρίου 2017, παράγρ. 32(ε).

Η νομοθεσία της ΕΕ για το άσυλο προβλέπει ότι πρέπει να αναζητηθούν λιγότερο καταναγκαστικά εναλλακτικά μέτρα πριν καταφύγουμε στην κράτηση παιδιών σε μετανάστευση.²⁴

Το Δικαστήριο της ΕΕ (ΔΕΕ) έκρινε ότι το συμφέρον του παιδιού είναι θεμελιώδες δικαίωμα και όχι απλώς μια γενική αρχή δικαίου, πράγμα που σημαίνει ότι μπορεί να γίνει επίκληση του σε δικαστικές διαδικασίες ως πηγή ουσιαστικών δικαιωμάτων, αντί απλώς να γίνεται προσφυγή σε αυτό ως πλαίσιο ερμηνείας.²⁵ Σε μια μεταγενέστερη υπόθεση, το Δικαστήριο τόνισε την αναγκαιότητα αξιολόγησης του συμφέροντος του παιδιού σε οποιοδήποτε θέμα που αφορά ένα παιδί, όχι μόνο σε σχέση με θέματα που εξετάζονται.

ΔΕΕ, Μ.Α., Β.Τ. και D.A. κατά Γενικού Γραμματέα του Υπουργείου Εσωτερικών (Secretary of State of the Home Department, Υπόθεση αρ. C-648/11, 6 Ιουνίου 2013

Κατόπιν αιτήματος τριών ανήλικων υπηκόων τρίτων χωρών, το Δικαστήριο εξέτασε το άρθρο 6 του κανονισμού Δουβλίνο II ²⁶ σχετικά με τον μηχανισμό προσδιορισμού του κράτους μέλους που είναι υπεύθυνο για την εξέταση αίτησης ασύλου ασυνόδευτων ανηλίκων, υπό το φως της αρχής του συμφέροντος:

59. Αυτά τα θεμελιώδη δικαιώματα περιλαμβάνουν, ειδικότερα, αυτό που ορίζεται στο άρθρο 24 παράγραφος 2 του Χάρτη, σύμφωνα με το οποίο σε όλες τις ενέργειες που σχετίζονται με τα παιδιά, είτε λαμβάνονται από δημόσιες αρχές είτε από ιδιωτικούς φορείς, πρωταρχικό μέλημα πρέπει να είναι το συμφέρον του παιδιού.

59. Κατά συνέπεια, μολονότι γίνεται ρητή αναφορά στο συμφέρον του ανηλίκου μόνο στην πρώτη παράγραφο του άρθρου 6 του υπ' αριθ. 343/2003 Κανονισμού, το αποτέλεσμα του άρθρου 24 παράγραφος 2 του Χάρτη, σε συνδυασμό με το άρθρο 51 παράγραφος 1 αυτού είναι ότι το συμφέρον του παιδιού πρέπει επίσης να αποτελεί πρωταρχικό μέλημα σε όλες τις αποφάσεις που λαμβάνουν τα κράτη μέλη βάσει της δεύτερης παραγράφου του άρθρου 6 του υπ' αριθ. 343/2003 Κανονισμού.

ΔΕΕ, Μ.Α. κατά Βελγίου, Υπόθεση αρ. C-112/20, 11 Μαρτίου 2021

Ένας γονέας Βέλγου ανηλίκου που διέμενε παράτυπα στο Βέλγιο υπόκειται σε απόφαση επιστροφής από τις βελγικές αρχές και προσέφυγε στο ΔΕΕ για να ερμηνεύσει την Οδηγία για την Επιστροφή υπό το φως της αρχής του συμφέροντος. Το Δικαστήριο έκρινε ότι η Οδηγία για την Επιστροφή πρέπει να εφαρμοστεί σύμφωνα με αυτήν την αρχή και δήλωσε:

36. [...]Ως εκ τούτου, [το άρθρο 24 παράγραφος 2 του Χάρτη της ΕΕ] διατυπώνεται με ευρεία διατύπωση και εφαρμόζεται σε αποφάσεις οι οποίες, όπως μια απόφαση επιστροφής που λαμβάνεται κατά υπηκόου τρίτης χώρας που είναι γονέας ανηλίκου, δεν απευθύνονται σε αυτόν τον ανήλικο, αλλά έχουν σημαντικές συνέπειες για αυτόν ή αυτήν.

38. Σύμφωνα με το άρθρο 3 παράγραφος 1 [της Σύμβασης του ΟΗΕ για τα Δικαιώματα του Παιδιού (UNCRC)], το συμφέρον του παιδιού πρέπει να λαμβάνεται υπόψη σε όλες τις αποφάσεις που αφορούν παιδιά. Ως εκ τούτου, μια τέτοια διάταξη καλύπτει, σε γενικές γραμμές, όλες τις αποφάσεις και ενέργειες που επηρεάζουν άμεσα ή έμμεσα τα παιδιά, όπως επισημάνθηκε από την Επιτροπή των Ηνωμένων Εθνών για τα Δικαιώματα του Παιδιού (βλ. [CRC Γενική Παρατήρηση Αρ. 14 (2013),]CRC /C/GC/14, παράγραφος 19).

1.2.2 The Right of the Child to Participate and To Be Heard

The right to be heard is both a substantive right in itself and a necessary right for the interpretation and implementation of all other rights and is set out in international standards, including the UNCRC and the EU Charter.²⁷

Η Γενική Παρατήρηση Αρ. 12 (2009) της Επιτροπής για τα Δικαιώματα του Παιδιού (CRC) προβλέπει ότι τα κράτη θα υποθέσουν ότι ένα παιδί έχει την ικανότητα να σχηματίσει τις δικές του απόψεις.²⁸ Αυτό το δικαίωμα πρέπει να εφαρμόζεται σε κάθε διαδικασία που καθορίζει το καθεστώς σε μια χώρα ή

²⁴ Οδηγία 2013/33/ΕΕ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 26ης Ιουνίου 2013, για τη θέσπιση προτύπων για την υποδοχή αιτούντων διεθνή προστασία (αναδιτύπωση) (εφεξής Οδηγία της ΕΕ για τις Συνθήκες Υποδοχής), άρθρο 11 παράγραφος 2).

²⁵ ΔΕΕ, Μ.Α., Β.Τ. και D.A. κατά Γενικού Γραμματέα του Υπουργείου Εσωτερικών (Secretary of State of the Home Department), Υπόθεση αρ. C-648/11, 6 Ιουνίου 2013.

²⁶ Κανονισμός Συμβουλίου (ΕΣ) Αρ 343/2003 της 18^{ης} Φεβρουαρίου 2003 για τον καθορισμό των κριτηρίων και των μηχανισμών για τον προσδιορισμό του κράτους μέλους που είναι υπεύθυνο για την εξέταση αίτησης ασύλου που υποβάλλεται σε ένα από τα κράτη μέλη από υπήκοο τρίτης χώρας.

²⁷ Σύμβαση για τα Δικαιώματα του Παιδιού (CRC), Άρθρο 12· Χάρτης της ΕΕ, άρθρο 24(1).

²⁸ Γενική Παρατήρηση Αρ. 12 (2009) της Επιτροπής για τα Δικαιώματα του Παιδιού (CRC) σχετικά με το δικαίωμα ακρόασης του παιδιού, [CRC/C/GC/12](#), παράγρ. 20.

δικαιώματα ή επηρεάζει με άλλο τρόπο το παιδί, συμπεριλαμβανομένων τόσο των αστικών όσο και των ποινικών διαδικασιών. Παρέχει στα παιδιά το δικαίωμα στη συμβουλευτική (πρόσβαση σε δικηγόρο), στην ενημέρωση, στη διερμηνεία όταν χρειάζεται και άλλα διαδικαστικά δικαιώματα.

Το γεγονός ότι το παιδί είναι πολύ μικρό, δεν μπορεί να εκφράσει απόψεις προφορικά ή βρίσκεται σε ευάλωτη κατάσταση (π.χ. έχει αναπηρία, ανήκει σε μειονοτική ομάδα, είναι μετανάστης.) δεν του στερεί το δικαίωμα να εκφράσει τις απόψεις του, ούτε μειώνει τη βαρύτητα που δίνεται στις απόψεις του παιδιού για τον καθορισμό των συμφερόντων του.

Η υιοθέτηση συγκεκριμένων μέτρων για τη διασφάλιση της άσκησης ίσων δικαιωμάτων για τα παιδιά σε τέτοιες καταστάσεις πρέπει να υπόκειται σε ατομική αξιολόγηση που διασφαλίζει τον ρόλο των ίδιων των παιδιών στη διαδικασία λήψης αποφάσεων.³⁰ Αυτή η υποχρέωση επεκτείνεται στα κράτη όταν καθορίζουν ποιες ή αν θα εφαρμόσουν εναλλακτικές λύσεις αντί της κράτησης που επηρεάζουν ένα μεμονωμένο παιδί μετανάστη.

Δείτε επίσης τις Ενότητες III. και IV. για περισσότερες πληροφορίες.

1.2.3 Μη διάκριση

Σύμφωνα με το δίκαιο της ΕΕ και το διεθνές δίκαιο, συμπεριλαμβανομένης της Σύμβασης για τα Δικαιώματα του Παιδιού, τα δικαιώματα των παιδιών πρέπει να κατοχυρώνονται χωρίς διακρίσεις για οποιονδήποτε λόγο όπως το φύλο, η φυλή, το χρώμα, η εθνικότητα, το καθεστώς ιθαγένειας, η καταγωγή, η γλώσσα, η θρησκεία, η πολιτική ή άλλη άποψη, η εθνική ή κοινωνική καταγωγή, η αναπηρία, το κοινωνικοοικονομικό υπόβαθρο, το μεταναστευτικό καθεστώς, η σχέση με εθνική μειονότητα, η ιδιοκτησία, η γέννηση, ο σεξουαλικός προσανατολισμός και ταυτότητα/έκφραση φύλου ή άλλη κατάσταση δική τους ή των γονέων τους ή του κληδεμόνα τους.³¹ Επιπλέον, τα παιδιά μπορούν να αντιμετωπίσουν πολλαπλές και διασταυρούμενες μορφές διακρίσεων για οποιονδήποτε συνδυασμό αυτών και άλλων λόγων.³²

Τα κράτη πρέπει όχι μόνο να εξαλείψουν τους νόμους, τις πολιτικές και τις πρακτικές που εισάγουν ξεκάθαρα διακρίσεις, αλλά και να διασφαλίσουν ότι τα φαινομενικά ουδέτερα μέτρα δεν έχουν αποτέλεσμα διακρίσεων σε πραγματικούς όρους. Η Επιτροπή για την Εξάλειψη των Φυλετικών Διακρίσεων (CERD) διευκρίνισε ότι η διαφορετική μεταχείριση με βάση την ιθαγένεια ή το καθεστώς μετανάστευσης θα συνιστά διάκριση εάν τα κριτήρια για μια τέτοια διαφοροποίηση δεν εφαρμόζονται σύμφωνα με θεμιτό σκοπό και δεν είναι ανάλογα με την επίτευξη αυτού του σκοπού.³³ Λαμβάνοντας υπόψη ότι σύμφωνα με το διεθνές δίκαιο η κράτηση παιδιών δεν μπορεί να θεωρηθεί νόμιμη ή αναλογική στο πλαίσιο της μετανάστευσης, θα μπορούσε να συνιστά διάκριση λόγω ιθαγένειας ή μεταναστευτικού καθεστώτος.

1.2.4 Η Θετική Υποχρέωση Παροχής Φροντίδας και Προστασίας

Είναι καθήκον του κράτους να παρέχει φροντίδα και προστασία στα παιδιά σε όλες τις καταστάσεις, συμπεριλαμβανομένων εκείνων που οι οικογένειές τους δεν επιθυμούν ή δεν μπορούν να το κάνουν. Το καθήκον συνεπάγεται θετικές υποχρεώσεις για το κράτος να λάβει τα απαραίτητα μέτρα για τη διασφάλιση της ευημερίας των παιδιών. Αυτή η υποχρέωση προβλέπεται σε πολλά άρθρα της Σύμβασης για τα Δικαιώματα του Παιδιού (CRC) και καλύπτει διάφορες καταστάσεις όπως τα παιδιά που στερούνται το οικογενειακό τους περιβάλλον (άρθρο 20), τα παιδιά πρόσφυγες (άρθρο 22) και τα παιδιά που πέφτουν θύματα κακοποίησης (άρθρο 39).

Το άρθρο 24 παράγραφος 1 του Διεθνούς Συμφώνου για τα Ατομικά και Πολιτικά Δικαιώματα (ΔΣΑ-ΠΔ/ICCPR) δίνει επίσης το δικαίωμα σε κάθε παιδί «σε τέτοια μέτρα προστασίας όπως απαιτούνται από την ιδιότητά του ως ανήλικου, από την οικογένεια, την κοινωνία και το κράτος». Το άρθρο αυτό συνεπάγεται τη λήψη ειδικών μέτρων για την προστασία της προσωπικής ελευθερίας και ασφάλειας κάθε παιδιού, επιπλέον των μέτρων που απαιτούνται γενικά για τη διασφάλιση του δικαιώματος στην ελευθερία σύμφωνα με το άρθρο 9 για όλους.³⁴ Το άρθρο 17 του Ευρωπαϊκού Κοινωνικού Χάρτη απαιτεί από τα κράτη να παρέχουν οικονομική και κοινωνική προστασία για τα παιδιά. Το άρθρο 31

²⁹ Επιτροπή για τα Δικαιώματα του Παιδιού (CRC), άρθρο 12 παράγραφος 2. Βλέπε επίσης Γενική Παρατήρηση Αρ. 12 της Επιτροπής για τα Δικαιώματα του Παιδιού (CRC), ό.π., παράγρ. 26-27.

³⁰ Βλέπε Γενική Παρατήρηση Αρ. 14 της Επιτροπής για τα Δικαιώματα του Παιδιού (CRC), ό.π., παράγρ. 54· Απόψεις της Επιτροπής για τα Δικαιώματα του Παιδιού (CRC) σε [Υ.Β. και Ν.Σ. κατά Βελγίου](#), CRC/C/79/D/12/2017, 22 Μαρτίου 2017, παράγρ. 8.7.

³¹ Σύμβαση για τα Δικαιώματα του Παιδιού (CRC), Άρθρο 2. Γενική Παρατήρηση 21 για καταστάσεις παιδιών στο δρόμο, UN DOC CRC/C/GC/21.

³² Γενική Παρατήρηση 21 για καταστάσεις παιδιών στο δρόμο, UN DOC CRC/C/GC/21, παρ. 26.

³³ Επιτροπή για την Εξάλειψη των Φυλετικών Διακρίσεων (CERD) Γενική Παρατήρηση Αρ. 30 (2004) σχετικά με τις διακρίσεις κατά μη πολιτών, παράγρ. 4.

³⁴ Επιτροπή Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων των ΗΕ, Γενική Παρατήρηση Αρ. 32, παράγρ. 42-44· Επιτροπή για τα Δικαιώματα του Παιδιού (CRC), Γενική Παρατήρηση Αρ. 12, παράγρ. 32-37

του αναθεωρημένου Ευρωπαϊκού Κοινωνικού Χάρτη απαιτεί από τα κράτη να παρέχουν πρόσβαση σε στέγαση επαρκούς επιπέδου. Το άρθρο 17 του αναθεωρημένου Χάρτη προβλέπει την ανάγκη προστασίας παιδιών και νέων από την παραμέληση, τη βία ή την εκμετάλλευση και την παροχή προστασίας και ειδικής βοήθειας από το κράτος σε παιδιά και νέους που στερούνται προσωρινά ή οριστικά την υποστήριξη της οικογένειάς τους. Το άρθρο 7 του αναθεωρημένου Χάρτη προβλέπει περαιτέρω ότι τα παιδιά και οι νέοι έχουν δικαίωμα σε ειδική προστασία έναντι των σωματικών και ηθικών κινδύνων στους οποίους εκτίθενται.

Οι εναλλακτικές λύσεις αντί της κράτησης διασφαλίζουν ότι αυτές οι υποχρεώσεις τηρούνται και ότι διαφυλάσσονται η ελευθερία και η ασφάλεια των παιδιών καθώς και η ευημερία τους, που διαφορετικά παραβιάζονται μέσω της κράτησης.

1.3 Εκτίμηση ηλικίας

Η εκτίμηση ηλικίας αναφέρεται σε διαδικασίες μέσω των οποίων οι αρχές επιδιώκουν να καθορίσουν την ηλικία του μετανάστη για να καθορίσουν εάν το άτομο είναι ή μπορεί να είναι παιδί, οπότε πρέπει να εφαρμόζονται ειδικές διαδικασίες, κανόνες, φροντίδα και μεταχείριση.

Δεδομένου του ορισμού του παιδιού και του δικαιώματος των παιδιών σε ειδική φροντίδα και προστασία, είναι σημαντικό να διασφαλιστεί ότι όλα τα άτομα που είναι κάτω των 18 ετών αντιμετωπίζονται ως παιδιά.

Η εκτίμηση της ηλικίας για τον προσδιορισμό των διαδικαστικών και ουσιαστικών δικαιωμάτων ενός ατόμου θα πρέπει να πραγματοποιείται μόνο όταν υπάρχει εύλογη αμφιβολία ως προς το εάν ένα άτομο είναι παιδί ή όχι. Σε περίπτωση αμφιβολίας, όταν ένα άτομο ισχυρίζεται ότι είναι παιδί και αυτό το γεγονός δεν μπορεί εύκολα να επαληθευτεί, το άτομο θα πρέπει να αντιμετωπίζεται ως παιδί εκτός εάν και μέχρι να αποδειχθεί το αντίθετο.³⁵

Η εκτίμηση της ηλικίας είναι ζωτικής σημασίας για την προστασία των δικαιωμάτων των παιδιών, καθώς το αποτέλεσμα αυτής της διαδικασίας καθορίζει εάν το εν λόγω άτομο θα απολαύσει ή θα αποκλειστεί από την προστασία ως παιδί βάσει του νόμου.³⁶ Με άλλα λόγια, ο καθορισμός ότι ένα παιδί είναι στην πραγματικότητα παιδί ενεργοποιεί την πρόσβαση σε θεμελιώδη δικαιώματα και προστασία βάσει της σχετικής εθνικής και διεθνούς νομοθεσίας για τα ανθρώπινα δικαιώματα.

Τα άτομα που ισχυρίζονται ότι είναι παιδιά θα πρέπει να αντιμετωπίζονται ως τέτοια μέχρι να αποδειχθεί το αντίθετο.³⁷

Διεθνές Δίκαιο

Στο πλαίσιο της μετανάστευσης, όποτε ένα παιδί απαιτείται να αποδείξει την ηλικία του και δεν έχει πιστοποιητικό γέννησης, το κράτος πρέπει να παρέχει στο παιδί πιστοποιητικό γέννησης εγκαίρως και δωρεάν. Εάν δεν υπάρχει απόδειξη της ηλικίας με πιστοποιητικό γέννησης, η αρμόδια αρχή θα πρέπει να αποδεχθεί όλα τα έγγραφα που μπορούν να αποδείξουν την ηλικία, όπως ειδοποίηση γέννησης, αποσπάσματα από βιβλία εγγραφής γεννήσεων, βαπτιστικά ή ισοδύναμα έγγραφα ή σχολικές εκθέσεις. Τα έγγραφα θα πρέπει να θεωρούνται γνήσια εκτός εάν υπάρχουν αποδείξεις για το αντίθετο.³⁸ Οι αρχές θα πρέπει να επιτρέπουν συνεντεύξεις ή μαρτυρίες από τα παιδιά και τους γονείς σχετικά με την ηλικία ή την υποβολή βεβαιώσεων από δασκάλους ή θρησκευτικούς ή κοινοτικούς ηγέτες που γνωρίζουν την ηλικία του παιδιού. Μόνο εάν αυτά τα μέτρα αποδειχθούν ανεπιτυχή, μπορεί να γίνει

³⁵ Κοινή γενική παρατήρηση αρ. 4 (2017) της Επιτροπής για την Προστασία των Δικαιωμάτων όλων των Μεταναστών Εργαζομένων και των Μελών των Οικογενειών τους (CMW) και Αρ. 23 (2017) της Επιτροπής για τα Δικαιώματα του Παιδιού (CRC) σχετικά με τις υποχρεώσεις του κράτους αναφορικά με τα ανθρώπινα δικαιώματα των παιδιών στο πλαίσιο της διεθνούς μετανάστευσης στις χώρες προέλευσης, διέλευσης, προορισμού και επιστροφής, CMW/C/GC/4-CRC/C/GC/23, 16 Νοεμβρίου 2017, παράγρ. 4 [Επιτροπή για τα Δικαιώματα του Παιδιού \(CRC\) Γενική Παρατήρηση Αρ. 6 \(2005\) CRC/GC/2005/6](#), παράγρ. 31(A)- βλέπε επίσης [Επιτροπή των Ηνωμένων Εθνών για τα Δικαιώματα του Παιδιού, έκθεση του 2012 Ημέρα Γενικής Συζήτησης της 28ης Σεπτεμβρίου 2012, «Τα δικαιώματα όλων των παιδιών στο πλαίσιο της διεθνούς μετανάστευσης», παράγρ. 49- Ψήφισμα PACE 2020 Committee on the Rights of the Child, report of 2012 Day of General Discussion of 28 September 2012, "The Rights of All Children in the Context of International Migration", para. 49; PACE resolution 2020 \(2014\)](#), para 9.4.

³⁶ Βλέπε Επιτροπή για τα Δικαιώματα του Παιδιού (CRC), [N.B.F. κατά Ισπανίας](#), CRC/C/79/D/11/2017, Υιοθέτηση απόψεων, 27 Σεπτεμβρίου 2018, παράγρ. 12.3.

³⁷ Κοινή Γενική Παρατήρηση Αρ. 4 (2017) CMW and Αρ. 23 (2017) CRC, CMW/C/GC/4-CRC/C/GC/23, παράγρ.5-13 [Επιτροπή για τα Δικαιώματα του Παιδιού \(CRC\) Γενική Παρατήρηση Αρ. 6 \(2005\)](#), CRC/GC/2005/6, Παράγρ.61-63- βλέπε επίσης [UN Επιτροπή των ΗΕ για τα Δικαιώματα του Παιδιού, έκθεση 2012 Ημέρα Γενικής Συζήτησης της 28ης Σεπτεμβρίου 2012, «Τα δικαιώματα όλων των παιδιών στο πλαίσιο της διεθνούς μετανάστευσης», παράγρ. 32](#) απόφαση Κοινοβουλευτικής Συνέλευσης του Συμβουλίου της Ευρώπης (PACE) 2020(2014), παράγρ 9.4

³⁸ Βλέπε Επιτροπή για τα Δικαιώματα του Παιδιού (CRC), [N.B.F. κατά Ισπανίας](#), CRC/C/79/D/11/2017, Υιοθέτηση απόψεων, 27 Σεπτεμβρίου 2018, παράγρ. 12.4. [Βλέπε Επιτροπή για τα Δικαιώματα του Παιδιού \(CRC\) Γενική Παρατήρηση Αρ. 24 για τα δικαιώματα των παιδιών στο σύστημα δικαιοσύνης για τα παιδιά, CRC/C/GC/24, παράγρ. 44-45. Βλέπε επίσης Επιτροπή για τα Δικαιώματα του Παιδιού \(CRC\), R.K. κατά Ισπανίας, CRC/C/82/D/27/2017, Υιοθέτηση απόψεων, παράγρ. 10.α\) \[M.T. κατά Ισπανίας, CRC/C/82/D/17/2017, Υιοθέτηση απόψεων\]\(#\), παράγρ. 14.α\).](#)

εκτίμηση της ανάπτυξης του παιδιού για να καθοριστεί η ηλικία.

Στην Κοινή τους Γενική Παρατήρηση, η Επιτροπή για την Προστασία των Δικαιωμάτων όλων των Μεταναστών Εργαζομένων και των Μελών των Οικογενειών τους (CMW) και η Επιτροπή για τα Δικαιώματα του Παιδιού (CRC) καθορίζουν τις αρχές που πρέπει να εφαρμόζονται στη διαδικασία αξιολόγησης της ηλικίας.³⁹ Ισχύουν οι γενικές αρχές της Επιτροπής για τα Δικαιώματα του Παιδιού (CRC), όπως το βέλτιστο συμφέρον του παιδιού, η ελεύθερη και ενημερωμένη συναίνεση και η μη διάκριση, καθώς και κάθε σχετική διάταξη της Σύμβασης.⁴⁰ Σύμφωνα με αυτή την ερμηνεία, τα κράτη έχουν το καθήκον να διεξάγουν διαδικασίες αξιολόγησης της ηλικίας μέσω μιας ολιστικής και πολυεπιστημονικής προσέγγισης που διασφαλίζει ότι όλες οι απαραίτητες εγγυήσεις και αρχές που διερευνώνται ισχύουν και τα δικαιώματα του αιτούντος προστατεύονται.

Ως εκ τούτου, η εκτίμηση της ηλικίας θα πρέπει να διεξάγεται με επιστημονικό, ασφαλή, ευαίσθητο ως προς το παιδί και το φύλο, με πολιτιστικά κατάλληλο και δίκαιο τρόπο, αποφεύγοντας κάθε κίνδυνο παραβίασης της σωματικής ακεραιότητας του παιδιού και με τον δέοντα σεβασμό της ανθρωπίνης αξιοπρέπειας.⁴¹ Απαιτείται πάντα η συγκατάθεση του παιδιού για την εκτίμηση της ηλικίας.

Επιπλέον, οποιαδήποτε ιατρική εξέταση πρέπει να διενεργείται μόνο με πλήρη σεβασμό στην αξιοπρέπεια του ατόμου και να καταφεύγει στη λιγότερο επεμβατική εξέταση που διενεργείται από ειδικευμένους ιατρούς. Η Επιτροπή για τα Δικαιώματα του Παιδιού (CRC) κάλεσε τα κράτη να «απέχουν από τη χρήση ιατρικών μεθόδων που βασίζονται, μεταξύ άλλων, σε ανάλυση οστών και οδοντιατρικών εξετάσεων, οι οποίες μπορεί να είναι ανακριβείς, με μεγάλα περιθώρια λάθους και μπορεί επίσης να είναι τραυματικές και να οδηγήσουν σε περιττές νομικές διαδικασίες».⁴²

Είναι θεμελιώδες ότι τα μέτρα αναγνώρισης, όπως η εκτίμηση της ηλικίας, δεν εξετάζουν ή λαμβάνουν υπόψη μόνο τη φυσική εμφάνιση του ατόμου, αλλά και την ψυχολογική του ωριμότητα.⁴³ Αυτό μπορεί να διαφέρει σημαντικά από το ένα άτομο στο άλλο, ιδιαίτερα όταν εξετάζουμε βιωμένα τραύματα και εμπειρίες που συχνά παρουσιάζονται μεταξύ των αιτούντων άσυλο. Αυτό επιτρέπει στις αρχές και τους επαγγελματίες να κάνουν μια «ενημερωμένη» εκτίμηση της ηλικίας ενός ατόμου και τελικά να επιτρέπουν την πρόσβαση στα δικά του δικαιώματα και την κατάσταση.⁴⁴

Όπως περιγράφεται παρακάτω, η Επιτροπή για τα Δικαιώματα του Παιδιού (CRC) ορίζει επίσης στην Γενική Παρατήρηση Αρ. 6 ότι το συμφέρον του παιδιού πρέπει να αποτελεί κατευθυντήρια αρχή για τον καθορισμό του πότε και πώς θα διεξαχθεί η διαδικασία εκτίμησης της ηλικίας για τα ασυνόδευτα και αποχωρισμένα παιδιά. Αυτό προκύπτει από τις ευάλωτες συνθήκες που είναι εγγενείς στην κατάσταση αυτής της ομάδας παιδιών,⁴⁵ και επομένως θα πρέπει να δοθεί προτεραιότητα στις ανάγκες προστασίας τους.

Επιτροπή για τα Δικαιώματα του Παιδιού (CRC), Γενική Παρατήρηση Αρ. 6: Μεταχείριση ασυνόδευτων και αποχωρισμένων παιδιών εκτός της χώρας καταγωγής τους, CRC/GC/2005/6, 2005

31. Το βέλτιστο συμφέρον του παιδιού πρέπει επίσης να αποτελεί κατευθυντήρια αρχή για τον καθορισμό της προτεραιότητας των αναγκών προστασίας και τη χρονολόγηση των μέτρων που

³⁹ Κοινή γενική παρατήρηση Αρ. 4 (2017) της Επιτροπής για την Προστασία των Δικαιωμάτων όλων των Μεταναστών Εργαζομένων και των Μελών των Οικογενειών τους (CMW) και Αρ. 23 της Επιτροπής για τα Δικαιώματα του Παιδιού σχετικά με τις υποχρεώσεις του κράτους αναφορικά με τα ανθρώπινα δικαιώματα των παιδιών στο πλαίσιο της διεθνούς μετανάστευσης στις χώρες προέλευσης, διέλευσης, προορισμού και επιστροφής, CMW/C/GC/4-CRC/C/GC/23, 16 Νοεμβρίου 2017.

⁴⁰ Για περισσότερες πληροφορίες σχετικά με τις γενικές αρχές της Σύμβασης για τα Δικαιώματα του Παιδιού (CRC) βλ. Τμήμα II Κατευθυντήριες Αρχές για τα Δικαιώματα του Παιδιού, αυτής της Ενότητας.

⁴¹ Βλέπε συστάσεις της Επιτροπής για τα Δικαιώματα του Παιδιού (CRC) σε Ν.Β.Φ. v κατά Ισπανίας, CRC/C/79/D/11/2017, Υιοθέτηση απόψεων, 27 Σεπτεμβρίου 2018, παράγρ. 12.4· Επιτροπή για τα Δικαιώματα του Παιδιού (CRC) Γενική Παρατήρηση Αρ. 6 (2005), CRC/GC/2005/6, παράγρ. 31(A).

⁴² Κοινή γενική παρατήρηση Αρ. 4 (2017) της Επιτροπής για την Προστασία των Δικαιωμάτων όλων των Μεταναστών Εργαζομένων και των Μελών των Οικογενειών τους (CMW) και Αρ. 23 της Επιτροπής για τα Δικαιώματα του Παιδιού σχετικά με τις υποχρεώσεις του κράτους αναφορικά με τα ανθρώπινα δικαιώματα των παιδιών στο πλαίσιο της διεθνούς μετανάστευσης στις χώρες προέλευσης, διέλευσης, προορισμού και επιστροφής, CMW/C/GC/4-CRC/C/GC/23, 16 Νοεμβρίου 2017, παράγρ. 4· Επιτροπή για τα Δικαιώματα του Παιδιού (CRC), Ν.Β.Φ. κατά Ισπανίας, CRC/C/79/D/11/2017, Υιοθέτηση απόψεων, 27 Σεπτεμβρίου 2018, παράγρ. 12.4.

⁴³ Κοινή γενική παρατήρηση Αρ. 4 (2017) της Επιτροπής για την Προστασία των Δικαιωμάτων όλων των Μεταναστών Εργαζομένων και των Μελών των Οικογενειών τους (CMW) και Αρ. 23 της Επιτροπής για τα Δικαιώματα του Παιδιού σχετικά με τις υποχρεώσεις του κράτους αναφορικά με τα ανθρώπινα δικαιώματα των παιδιών στο πλαίσιο της διεθνούς μετανάστευσης στις χώρες προέλευσης, διέλευσης, προορισμού και επιστροφής, CMW/C/GC/4-CRC/C/GC/23, 16 Νοεμβρίου 2017, παράγρ. 4· συστάσεις Επιτροπής για τα Δικαιώματα του Παιδιού (CRC) σε Ν.Β.Φ. κατά Ισπανίας, CRC/C/79/D/11/2017, Υιοθέτηση απόψεων, 27 Σεπτεμβρίου 2018, παράγρ. 12.4· Α.Ι. κατά Ισπανίας, CRC/C/81/D/16/2017, Υιοθέτηση απόψεων, 31 Μαΐου 2019, παράγρ. 12.7· J.A.B. κατά Ισπανίας, CRC/C/81/D/22/2017, Υιοθέτηση απόψεων, 31 Μαΐου 2019, παράγρ. 13.6; R.K. κατά Ισπανίας, CRC/C/82/D/27/2017, Υιοθέτηση απόψεων, 18 Σεπτεμβρίου 2019, παράγρ. 9.7.

⁴⁴ Κοινή γενική παρατήρηση Αρ. 4 (2017) της Επιτροπής για την Προστασία των Δικαιωμάτων όλων των Μεταναστών Εργαζομένων και των Μελών των Οικογενειών τους (CMW) και Αρ. 23 της Επιτροπής για τα Δικαιώματα του Παιδιού σχετικά με τις υποχρεώσεις του κράτους αναφορικά με τα ανθρώπινα δικαιώματα των παιδιών στο πλαίσιο της διεθνούς μετανάστευσης στις χώρες προέλευσης, διέλευσης, προορισμού και επιστροφής, CMW/C/GC/4-CRC/C/GC/23, 16 Νοεμβρίου 2017, παράγρ. 4.

⁴⁵ Επιτροπή για τα Δικαιώματα του Παιδιού (CRC) Γενική Παρατήρηση Αρ. 6 (2005): Μεταχείριση ασυνόδευτων και αποχωρισμένων παιδιών εκτός της χώρας καταγωγής τους, CRC/GC/2005/6, παράγρ. 3.

πρέπει να εφαρμόζονται σε σχέση με τα ασυνόδευτα και αποχωρισμένα παιδιά. Αυτή η απαραίτητη διαδικασία αρχικής αξιολόγησης συνεπάγεται ειδικότερα τα ακόλουθα:

- (i) Κατά προτεραιότητα αναγνώριση ενός παιδιού ως αποχωρισμένου ή ασυνόδευτου αμέσως μετά την άφιξη στα λιμάνια εισόδου ή μόλις γίνει γνωστή στις αρχές η παρουσία του στη χώρα (άρθρο 8). Τέτοια μέτρα αναγνώρισης περιλαμβάνουν εκτίμηση ηλικίας [...]

Το προνόμιο της αμφιβολίας γύρω από τη διαδικασία εκτίμησης της ηλικίας που δίδεται σε κάθε άτομο που ισχυρίζεται ότι είναι παιδί, είναι μια άλλη καθιερωμένη αρχή όπου η αρχή του συμφέροντος διαδραματίζει θεμελιώδη ρόλο. Στην Κοινή Γενική Παρατήρηση και τις συστάσεις της, η Επιτροπή για τα Δικαιώματα του Παιδιού (CRC) και η Επιτροπή για την Προστασία των Δικαιωμάτων όλων των Μεταναστών Εργαζομένων και των Μελών των Οικογενειών τους (CMW) τονίζουν τη σημασία του τεκμηρίου της ανηλικότητας, το οποίο θα διατηρείται εκτός εάν και έως ότου αποδειχθεί το αντίθετο και θεωρεί ότι όλα τα έγγραφα που υποβάλλονται για τεκμηρίωση θα θεωρούνται γνήσια εκτός εάν υπάρχουν αποδείξεις που να δείχνουν το αντίθετο.⁴⁶ Επιβεβαιώνουν επίσης ότι όταν ένα άτομο αρνείται να υποβληθεί σε ιατρικές εξετάσεις για να εξακριβωθεί η ηλικία του, το άτομο αυτό δεν θα πρέπει να δηλώνεται ή να θεωρείται ότι είναι ενήλικο με βάση αποκλειστικά την άρνηση αυτή.⁴⁷ Επομένως, το τεκμήριο ανηλικότητας διατηρείται ακόμη και όταν ένα άτομο αρνείται τέτοιες εξετάσεις.

Λόγω αυτού του τεκμηρίου ανηλικότητας και της συναφείας και της σημασίας της διαδικασίας εκτίμησης της ηλικίας, η Επιτροπή για τα Δικαιώματα του Παιδιού (CRC) προβλέπει ότι πρέπει να ληφθούν ουσιαστικές διασφαλίσεις, δηλαδή η παροχή νομικής εκπροσώπησης, προκειμένου να διασφαλιστεί η συμμόρφωση με την αρχή του συμφέροντος, ως εξής:

Συστάσεις της Επιτροπής για τα Δικαιώματα του Παιδιού (CRC) στην N.B.F. κατά Ισπανίας, CRC/C/79/D/11/2017, 27 Σεπτεμβρίου 2018

12.8. [...] Η Επιτροπή θεωρεί ότι τα συμβαλλόμενα κράτη θα πρέπει να ορίσουν έναν ειδικευμένο νόμιμο εκπρόσωπο με τις απαραίτητες γλωσσικές δεξιότητες, για όλους τους νέους που ισχυρίζονται ότι είναι ανήλικοι, το συντομότερο δυνατό κατά την άφιξη και δωρεάν. Η Επιτροπή είναι της άποψης ότι η παροχή αντιπροσώπου για τα πρόσωπα αυτά κατά τη διαδικασία καθορισμού της ηλικίας ισοδυναμεί με την παροχή του προνομίου της αμφιβολίας και αποτελεί ουσιαστική εγγύηση του σεβασμού των συμφερόντων τους και του δικαιώματός ακροάσεως τους. Σε αντίθετη περίπτωση υφίσταται παραβίαση των άρθρων 3 και 12 της Σύμβασης, καθώς η διαδικασία καθορισμού της ηλικίας είναι το σημείο εκκίνησης για την εφαρμογή της Σύμβασης. Η απουσία έγκαιρης εκπροσώπησης μπορεί να οδηγήσει σε ουσιαστική αδικία.

Τέλος, ο θεμελιώδης ρόλος της διαδικασίας εκτίμησης της ηλικίας στην ενεργοποίηση της πρόσβασης στην απόλαυση όλων των εναπομεινάντων δικαιωμάτων και διασφαλίσεων του παιδιού «είναι επιτακτική ανάγκη να υπάρχει η δέουσα διαδικασία για τον προσδιορισμό της ηλικίας ενός ατόμου, καθώς και η ευκαιρία να αμφισβητηθεί το αποτέλεσμα μέσω διαδικασίας προσφυγής».⁴⁸ Ο αποτελεσματικός δικαστικός έλεγχος και η δυνατότητα προσφυγής κατά οποιασδήποτε τέτοιας απόφασης είναι ζωτικής σημασίας, δεδομένων των συνεπειών μιας απόφασης που μπορεί να αρνηθεί το καθεστώς ανηλικότητας σε ένα παιδί.

Δίκαιο της ΕΕ

Σε επίπεδο ΕΕ, η αναδιατυπωμένη Οδηγία της ΕΕ για τις Διαδικασίες Ασύλου (2013/32/ΕΕ του 2013) αντικατοπτρίζει όλες τις εγγυήσεις που παρέχει η Σύμβαση των Ηνωμένων Εθνών για τα Δικαιώματα του Παιδιού (UNCRC) και κατοχυρώνει το τεκμήριο της ανηλικότητας και περαιτέρω προβλέπει απαιτήσεις σχετικά με τον τρόπο με τον οποίο πρέπει να διεξάγεται η εκτίμηση της ηλικίας.

Οδηγία 2013/32/ΕΕ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 26ης Ιουνίου 2013 σχετικά με τις κοινές διαδικασίες χορήγησης και ανάκλησης διεθνούς προστασίας (αναδιατύπωση) (Οδηγία της ΕΕ για τις Διαδικασίες Ασύλου), Έγγραφο αρ. 32013L0032

Άρθρο 25

(...)

5. Τα κράτη μέλη μπορούν να χρησιμοποιούν ιατρικές εξετάσεις για τον προσδιορισμό της ηλικίας των ασυνόδευτων ανηλικών στο πλαίσιο της εξέτασης αίτησης για διεθνή προστασία, όταν, μετά από γενικές δηλώσεις ή άλλες σχετικές ενδείξεις, τα κράτη μέλη έχουν αμφιβολίες σχετικά

⁴⁶ Κοινή γενική παρατήρηση Αρ. 4 (2017) της Επιτροπής για την Προστασία των Δικαιωμάτων όλων των Μεταναστών Εργαζομένων και των Μελών των Οικογενειών τους (CMW) και Αρ. 23 (2017), οπ.π., παράγρ. 4· Επιτροπή για τα Δικαιώματα του Παιδιού (CRC), N.B.F. κατά Ισπανία, οπ.π., παράγρ. 12.4· Επιτροπή για τα Δικαιώματα του Παιδιού (CRC) J.A.B. κατά Ισπανίας, οπ.π., παράγρ. 13.4..

⁴⁷ όπου παραπάνω.

⁴⁸ Συστάσεις της Επιτροπής για τα Δικαιώματα του Παιδιού (CRC) σε N.B.F. κατά Ισπανίας, οπ.π., παράγρ. 12.3.

με την ηλικία του αιτούντος. Εάν, στη συνέχεια, τα κράτη μέλη εξακολουθούν να έχουν αμφιβολίες σχετικά με την ηλικία του αιτούντος, θα πρέπει να υποθέσουν ότι ο αιτών είναι ανήλικος.

Οποιαδήποτε ιατρική εξέταση πρέπει να διενεργείται με πλήρη σεβασμό στην αξιοπρέπεια του ατόμου, να είναι η λιγότερο επεμβατική εξέταση και να πραγματοποιείται από ειδικευμένους επαγγελματίες υγείας επιτρέποντας, στο μέτρο του δυνατού, ένα αξιόπιστο αποτέλεσμα.

Όταν χρησιμοποιούνται ιατρικές εξετάσεις, τα κράτη μέλη θα πρέπει να διασφαλίζουν ότι:

- (a) οι ασυνόδευτοι ανήλικοι ενημερώνονται πριν από την εξέταση της αίτησής τους για διεθνή προστασία και σε γλώσσα που κατανοούν ή εύλογα εικάζεται ότι κατανοούν, για την πιθανότητα να προσδιοριστεί η ηλικία τους με ιατρική εξέταση. Αυτό περιλαμβάνει πληροφορίες για τη μέθοδο εξέτασης και τις πιθανές συνέπειες του αποτελέσματος της ιατρικής εξέτασης για την εξέταση της αίτησης διεθνούς προστασίας, καθώς και τις συνέπειες της άρνησης του ασυνόδευτου ανηλίκου να υποβληθεί στην ιατρική εξέταση.
- (b) οι ασυνόδευτοι ανήλικοι και/ή οι εκπρόσωποί τους συναινούν στη διενέργεια ιατρικής εξέτασης για τον προσδιορισμό της ηλικίας των εν λόγω ανηλίκων· και
- (c) η απόφαση απόρριψης αίτησης διεθνούς προστασίας από ασυνόδευτο ανήλικο που αρνήθηκε να υποβληθεί σε ιατρική εξέταση δεν θα πρέπει να βασίζεται αποκλειστικά σε αυτήν την άρνηση.

Το γεγονός ότι ένας ασυνόδευτος ανήλικος αρνήθηκε να υποβληθεί σε ιατρική εξέταση δεν εμποδίζει την αποφαινόμενη αρχή να λάβει απόφαση σχετικά με την αίτηση διεθνούς προστασίας.

Σύμφωνα με την απαίτηση αποτελεσματικού δικαστικού ελέγχου, η Ευρωπαϊκή Υπηρεσία Υποστήριξης για το Άσυλο (EASO) παρέχει πρακτικές κατευθυντήριες γραμμές που προβλέπουν ότι οι αρχές πρέπει να δίνουν εξηγήσεις σε έναν αιτούντα εναντίον του οποίου έχει δοθεί απόφαση άρνησης της ανηλικότητας, καθώς και πληροφορίες σχετικά με τον τρόπο που η απόφαση αυτή μπορεί να προσβληθεί.⁴⁹ Αυτές οι κατευθυντήριες γραμμές προβλέπουν περαιτέρω ότι η απόφαση για την εκτίμηση της ηλικίας λαμβάνεται χωριστά από και πριν από μια απόφαση για διεθνή προστασία. Εκτός εάν υπάρχει χωριστό δικαίωμα αμφισβήτησης απόφασης εκτίμησης ηλικίας, παρέχεται άλλη δυνατότητα αμφισβήτησης του αποτελέσματος αυτής της απόφασης με τακτικά δικαστικά μέσα με την υποστήριξη νόμιμων εκπροσώπων.

Το παρακάτω συνοψίζει τις βασικές συστάσεις της Ευρωπαϊκής Υπηρεσίας Υποστήριξης για το Άσυλο (EASO):⁵⁰

1. Το συμφέρον του παιδιού (BIC) θα πρέπει να τηρείται όχι μόνο όταν ένα παιδί αναγνωρίζεται ως τέτοιο, αλλά και όταν υπάρχουν αμφιβολίες ως προς το εάν ο αιτών μπορεί να είναι παιδί.
2. Η εκτίμηση της ηλικίας δεν πρέπει να είναι μια πρακτική ρουτίνας. Η αναγκαιότητα της εκτίμησης θα πρέπει να αιτιολογείται δεόντως με βάση τεκμηριωμένες αμφιβολίες για την δηλωθείσα ηλικία.
3. Η εφαρμογή της αρχής του συμφέροντος του παιδιού (BIC) απαιτεί εκτίμηση της ηλικίας με επίκεντρο το παιδί, η οποία θα πρέπει να τοποθετεί το παιδί στο επίκεντρο και να προσαρμόζεται στις ειδικές ανάγκες του αιτούντος που συμπεριλαμβάνουν τη λήψη υπόψη μεταξύ άλλων, του φύλου, του εύρους της ηλικίας υπό αμφισβήτηση και του πολιτισμικού υπόβαθρου.
4. Το προνόμιο της αμφιβολίας πρέπει να παρέχεται αμέσως μόλις εμφανιστούν αμφιβολίες για την ισχυριζόμενη ηλικία, κατά την εκτίμηση της ηλικίας και έως ότου παρασχεθούν οριστικά αποτελέσματα. Ο αιτών θα πρέπει να θεωρείται και να αντιμετωπίζεται ως παιδί εκτός εάν και έως ότου διαπιστωθεί ότι είναι ενήλικας.
5. Στο παιδί, ή το υποτιθέμενο παιδί, πρέπει να διοριστεί κηδεμόνας/εκπρόσωπος που διασφαλίζει ότι το παιδί μπορεί να συμμετάσχει στην εκτίμηση, έχει ενημερωθεί για τη διαδικασία εκτίμησης της ηλικίας με τρόπο φιλικό προς το παιδί, με ευαισθησία ως προς το φύλο και με τρόπο κατάλληλο για την ηλικία του σε μια γλώσσα που το παιδί μπορεί να κατανοήσει και όντως κατανοεί πλήρως τη διαδικασία εκτίμησης. Αυτές οι πληροφορίες είναι απαραίτητες για να επιτρέψουν στο παιδί να εκφράσει απόψεις, επιθυμίες και γνώμες και να λάβει τεκμηριωμένη απόφαση συμμετοχής στη διαδικασία.
6. Η διαδικασία εκτίμησης της ηλικίας πρέπει να διεξάγεται χρησιμοποιώντας μια ολιστική και διεπιστημονική προσέγγιση που διασφαλίζει ότι όλες οι απαραίτητες δικλίδες και αρχές που διερευνώνται είναι σε ισχύ και ότι προστατεύονται τα δικαιώματα του αιτούντος.
7. Δεδομένου ότι καμία μέθοδος που διατίθεται επί του παρόντος δεν μπορεί να καθορίσει την ακριβή ηλικία ενός ατόμου, ένας συνδυασμός μεθόδων που αξιολογούν όχι μόνο τη σωματική ανάπτυξη αλλά και την ωριμότητα και την ψυχολογική ανάπτυξη του αιτούντος μπορεί να μειώσει το εν λόγω εύρος ηλικίας.

⁴⁹ Σειρά Πρακτικών Οδηγών EASO, Πρακτικός Οδηγός για την Εκτίμηση της Ηλικίας (2η έκδοση), 2018, σελ. 37.

⁵⁰ όπου παραπάνω, σελ. 11-12.

8. Καμία μέθοδος που να περιλαμβάνει γυμνό ή εξέταση, παρατήρηση ή μέτρηση των γεννητικών οργάνων ή των απόκρυφων μερών δεν πρέπει να χρησιμοποιείται για σκοπούς εκτίμησης της ηλικίας.

Αυτές οι κατευθυντήριες γραμμές υπογραμμίζουν επίσης ότι το προνόμιο της αμφιβολίας στις διαδικασίες προσδιορισμού της ηλικίας αποτελεί βασική αρχή και δικλείδα ασφάλειας, καθώς καμία από τις τρέχουσες μεθόδους εκτίμησης της ηλικίας δεν είναι σε θέση να προσδιορίσει μια συγκεκριμένη ηλικία με βεβαιότητα.⁵¹

Σύμφωνα με το νομοθετικό πλαίσιο της ΕΕ, η αρχή του προνομίου της αμφιβολίας πρέπει να εφαρμόζεται κατά την εκτίμηση της ηλικίας ενός ατόμου. Μέχρι να ολοκληρωθεί η εκτίμηση της ηλικίας και όσο εξακολουθούν να υπάρχουν αμφιβολίες, θα πρέπει να παρέχεται στο άτομο το προνόμιο της αμφιβολίας και να αντιμετωπίζεται ως παιδί.

Σύμφωνα με το Γενικό Σχόλιο Αρ. 6 της Επιτροπής για τα Δικαιώματα του Παιδιού (CRC) και την Οδηγία της ΕΕ για τις Διαδικασίες Ασύλου, εάν η αβεβαιότητα παραμένει μετά την εκτίμηση της ηλικίας, το άτομο θα πρέπει να έχει το προνόμιο της αμφιβολίας. Εάν υπάρχει πιθανότητα το άτομο να είναι παιδί, θα πρέπει να αντιμετωπίζεται ως τέτοιο.

1.4 Το Δικαίωμα στην Ελευθερία

Καθένας έχει δικαίωμα στην ελευθερία και την ασφάλεια του προσώπου, δυνάμει της Ευρωπαϊκής Σύμβασης Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων (ΕΣΔΑ) (άρθρο 5), του Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της ΕΕ (Χάρτης της ΕΕ) (άρθρο 6) και του Διεθνούς Συμφώνου για τα Ατομικά και Πολιτικά Δικαιώματα (ΔΣΑΠΔ) (άρθρο 9). **Κανείς δεν μπορεί να στερηθεί της ελευθερίας αυτής παρά μόνο βάσει νόμιμων εξαντλητικών λόγων και σύμφωνα με διαδικασίες που ορίζει ο νόμος.**

Σε επίπεδο Συμβουλίου της Ευρώπης, μεταξύ του περιορισμένου αριθμού εξαιρέσεων από την ολοκληρωμένη εφαρμογή του άρθρου 5, η ΕΣΔΑ προβλέπει τη νόμιμη κράτηση μεταναστών ή «κράτηση μεταναστών» και μόνο για να αποτραπεί η παράνομη είσοδος τους στη χώρα ή όσο εκκρεμεί απέλαση ή έκδοσή τους (άρθρο 5.1.στ). Σύμφωνα με αυτό, το ΕΔΔΑ ερμήνευσε το περιορισμένο πεδίο της κράτησης σύμφωνα με το άρθρο 5 παράγραφος 1 στοιχείο β) με μοναδικό σκοπό την εκπλήρωση υποχρέωσης βάσει του μεταναστευτικού νομικού πλαισίου:

Ο.Μ. κατά. Ουγγαρίας, ΕΔΔΑ, Αίτηση Αρ. 9912/15, Απόφαση της 5ης Ιουλίου 2016

42. Το Δικαστήριο υπενθυμίζει ότι η κράτηση επιτρέπεται σύμφωνα με το εδάφιο (β) του άρθρου 5 § 1 μόνο για να «εξασφαλίσει την εκπλήρωση» της υποχρέωσης που ορίζει ο νόμος. Επομένως, πρέπει τουλάχιστον να υφίσταται ανεκπλήρωτη υποχρέωση του ενδιαφερόμενου και η σύλληψη και η κράτηση πρέπει να γίνονται με σκοπό την εξασφάλιση της εκπλήρωσής της και να μην έχουν τιμωρητικό χαρακτήρα. Μόλις εκπληρωθεί η σχετική υποχρέωση, παύει να υφίσταται η βάση κράτησης βάσει του άρθρου 5 § 1 (β) (βλ. Vasileva κατά Δανίας, αρ. 52792/99, § 36, 25 Σεπτεμβρίου 2003· Göthlin κατά Σουηδίας, αριθμ. 8307/11, § 57, 16 Οκτωβρίου 2014). Επιπλέον, η υποχρέωση αυτή δεν πρέπει να ερμηνεύεται ευρεία. Πρέπει να είναι ειδική και συγκεκριμένη και η σύλληψη και η κράτηση πρέπει να είναι πραγματικά απαραίτητες για τον σκοπό της διασφάλισης της εκπλήρωσής της (βλ. Iliya Stefanov κατά Βουλγαρίας, αρ. 65755/01, § 72, 22 Μαΐου 2008).

Σύμφωνα με το δίκαιο και τα πρότυπα τόσο της ΕΕ όσο και του διεθνούς δικαίου, η στέρηση της ελευθερίας πρέπει να συμμορφώνεται με διαδικαστικές εγγυήσεις και άλλες εγγυήσεις ανθρωπίνων δικαιωμάτων για να είναι νόμιμη και όχι αυθαίρετη. Η Ομάδα Εργασίας για την Αυθαίρετη Κράτηση (WGAD) συνιστά ότι «οι διαθέσιμες εγγυήσεις κατά της αυθαίρετης σύλληψης και κράτησης επεκτείνονται σε όλες τις μορφές στέρησης της ελευθερίας, συμπεριλαμβανομένης (...) της κράτησης μεταναστών και αιτούντων άσυλο.»⁵²

1.5 Κράτηση

Η κράτηση μεταναστών, είτε κατά την είσοδο είτε όσο εκκρεμεί απέλαση, δεν πρέπει να είναι αυθαίρετη και πρέπει να πραγματοποιείται καλή τη πίστη σύμφωνα με μια νομική βάση. Το διεθνές και ευρωπαϊκό δίκαιο και τα πρότυπα ορίζουν ότι στον έλεγχο της μετανάστευσης η κράτηση θα πρέπει να αποτελεί την εξαίρεση και όχι τον κανόνα και θα πρέπει να αποτελεί **μέτρο έσχατης ανάγκης**, που θα επιβάλλεται μόνο όταν άλλες **λιγότερο περιοριστικές εναλλακτικές λύσεις**, όπως απαιτήσεις αναφοράς ή περιορισμοί διαμονής, δεν είναι εφικτές μετά από ενδελεχή αξιολόγηση όλων των σχετι-

⁵¹ όπου παραπάνω, σελ. 22

⁵² Συμβούλιο Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων, Έκθεση της Ομάδας Εργασίας για την Αυθαίρετη Κράτηση, [A/HRC/22/44](#), 24 Δεκεμβρίου 2012, παράγρ. 82(β).

κών γεγονότων και περιστάσεων στη συγκεκριμένη περίπτωση.⁵³ Η κράτηση πρέπει να δικαιολογείται ως εύλογη, αναγκαία και αναλογική υπό το πρίσμα των περιστάσεων και να επαναξιολογείται καθώς εκτείνεται χρονικά.⁵⁴

Σύμφωνα με το διεθνές δίκαιο των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, η στέρηση της ελευθερίας δεν ορίζεται αποκλειστικά με αναφορά στην ταξινόμηση που επιβάλλεται από το εθνικό δίκαιο, αλλά μάλλον λαμβάνει υπόψη την πραγματικότητα των περιορισμών που επιβάλλονται στο ενδιαφερόμενο άτομο. Για παράδειγμα, άτομα που φιλοξενούνται σε εγκαταστάσεις που ταξινομούνται ως κέντρο «υποδοχής», «παραμονής» ή «διαμονής» και φαινομενικά δεν επιβάλλουν «κράτηση», μπορεί, ανάλογα με τη φύση και τη διάρκεια των περιορισμών στην ελευθερία κινήσεών τους, το σωρευτικό αντίκτυπο τους και τον τρόπο εφαρμογής τους, να θεωρηθεί σύμφωνα με το διεθνές δίκαιο των ανθρωπίνων δικαιωμάτων ότι στερούνται την ελευθερία τους.⁵⁵ Οι [Οδηγίες της Ύπατης Αρμοστείας του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες σχετικά με την Κράτηση](#) που ισχύουν για τους αιτούντες άσυλο ακολουθούν την ίδια προσέγγιση (σελ. 9, παρ. 7).

Ενώ υπάρχουν γνωστές και εύκολα αναγνωρίσιμες μορφές ή χώροι κράτησης, όπως φυλακές και σωφρονιστικά ιδρύματα, άλλα μέρη που προορίζονται να περιορίσουν την ελεύθερη κυκλοφορία ενός ατόμου για λόγους μετανάστευσης, όπως ζώνες διέλευσης, μπορεί πολύ εύκολα να έχουν ως αποτέλεσμα στέρηση της ελευθερίας ενός ατόμου κατά παράβαση της νομοθεσίας για τα ανθρώπινα δικαιώματα και συχνά με συγκαλυμμένο τρόπο από τις αρχές. Τέτοιοι όροι εξετάστηκαν από το ΔΕΕ στις ακόλουθες υποθέσεις στο πλαίσιο της Οδηγίας Επιστροφής και της Οδηγίας Υποδοχής της ΕΕ.:

ΔΕΕ, FMS και Λοιποί κατά Országos Idegenrendészeti Főigazgatóság Dél-alföldi Regionális Igazgatóság and Országos Idegenrendészeti Főigazgatóság, Ενωμένες Υποθέσεις C-924/19 PPU και C-925/19 PPU, 14 Μαΐου 2020

4. Η Οδηγία 2008/115 και η Οδηγία 2013/33/ΕΕ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 26ης Ιουνίου 2013, για τη θέσπιση κανόνων υποδοχής αιτούντων διεθνή προστασία πρέπει να ερμηνεύονται υπό την έννοια ότι η υποχρέωση που επιβάλλεται σε υπήκοο τρίτης χώρας να παραμένει μόνιμα σε ζώνη διέλευσης, η περίμετρος της οποίας είναι περιορισμένη και κλειστή, εντός της οποίας περιορίζονται και παρακολουθούνται οι μετακινήσεις του εν λόγω υπηκόου και την οποία δεν μπορεί νόμιμα να εγκαταλείψει οικειοθελώς, προς οποιαδήποτε κατεύθυνση, φαίνεται να αποτελεί στέρηση της ελευθερίας, που χαρακτηρίζεται ως «κράτηση» κατά την έννοια των εν λόγω Οδηγιών.

Τα παιδιά, λόγω της ηλικίας τους, βρίσκονται εγγενώς σε ευάλωτη κατάσταση όσον αφορά τη στέρηση της ελευθερίας. Στο πλαίσιο της μετανάστευσης, επηρεάζονται δυσανάλογα και βρίσκονται σε καταστάσεις με πολλαπλά ευάλωτα σημεία. Έρευνες δείχνουν τη μεγάλη επίδραση της κράτησης στην ψυχοκοινωνική ανάπτυξη και ευημερία των παιδιών, τη σοβαρή διαταραχή της εκπαίδευσής τους και τον κίνδυνο να πέσουν θύματα εμπορίας, εκμετάλλευσης ή κακοποίησης.⁵⁶

Ο Διεθνής Συνασπισμός Κράτησης (IDC) δίνει έμφαση στην έρευνα που δείχνει ανησυχητικά υψηλά ποσοστά κατάθλιψης, άγχους, Μεταταυματικού Στρες (PTSD) και αυτοκτονικών σκέψεων μεταξύ των παιδιών υπό κράτηση.⁵⁷

Η Επιτροπή των Ηνωμένων Εθνών για τα Δικαιώματα του Παιδιού, ο Ειδικός Εισηγητής των Ηνωμένων Εθνών για τα ανθρώπινα δικαιώματα των μεταναστών⁵⁸ και η Κοινοβουλευτική Συνέλευση του

⁵³ ΔΕΕ, υπόθεση Hassen El Dridi, Υπόθεση αρ. C-61/11, 28 Απριλίου 2011, παράγρ. 39· ΔΕΕ, υπόθεση Bashir Mohamed Ali Madi, Υπόθεση αρ. C-146/14, 5 Ιουνίου 2014, παράγρ. 64; [Rahimi κατά Ελλάδας](#), ΕΔΔΑ, Αίτηση Αρ. 8687/08, Απόφαση της 5ης Απριλίου 2011, παράγρ. 109.

⁵⁴ Επιτροπή Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων, [Γενική Παρατήρηση 35](#), παράγρ. 18; [Α. κατά Αυστραλίας](#), Επιτροπή Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων (HRC), Ανακοίνωση Αρ. 560/1993, Απόψεις της 3ης Απριλίου 1997, Ηνωμένα Έθνη (UN) Έγγρ. CCPR/C/59/D/560/1993, παράγρ. 9.3-9.4; [Samba Jalloh κατά Ολλανδίας](#), Επιτροπή Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων (HRC), Ανακοίνωση Αρ. 794/1998, Απόψεις της 26ης Μαρτίου 2002, Ηνωμένα Έθνη (UN) Έγγρ. CCPR/C/74/D/794/1998, παράγρ. 8.2; [Nystrom κατά Αυστραλίας](#), Επιτροπή Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων (HRC), Ανακοίνωση 1557/2007, Απόψεις της 18ης Ιουλίου 2011, Ηνωμένα Έθνη (UN) Έγγρ. CCPR/C/102/D/1557/2007, παράγρ. 7.2 and 7.3· Saadi κατά Ηνωμένου Βασιλείου, ΕΔΔΑ, Αίτηση Αρ. 13229/03, Απόφαση της 29ης Ιανουαρίου 2008, παράγρ. 74· [Baban κατά Αυστραλίας](#), Επιτροπή Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων (HRC), Ανακοίνωση 1014/2001, Απόψεις της 18ης Σεπτεμβρίου 2003, Ηνωμένα Έθνη (UN) Έγγρ. CCPR/C/78/D/1014/2001, παράγρ. 7.2· [Bakhtiyari κατά Αυστραλίας](#), Επιτροπή Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων (HRC), Ανακοίνωση 1069/2002, Απόψεις της 6ης Νοεμβρίου 2003, Ηνωμένα Έθνη (UN) Έγγρ. CCPR/C/79/D/1069/2002, παράγρ. 9.2-9.3· Ύπατη Αρμοστεία του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες (UNHCR), [Κατευθυντήριες γραμμές για τα εφαρμοστέα κριτήρια και πρότυπα σχετικά με την κράτηση των αιτούντων άσυλο και τις εναλλακτικές λύσεις αντί της κράτησης](#) (2012), κατευθυντήρια γραμμή 4.3 και Παράρτημα Α (που περιγράφει εναλλακτικές λύσεις αντί της κράτησης).

⁵⁵ Βλέπε Amuur κατά Γαλλίας, ΕΔΔΑ, [Αίτηση Αρ. 19776/92](#), Απόφαση της 25ης Ιουνίου 1996.

⁵⁶ Alice Farmer, ["The impact of immigration detention on children"](#), in *Forced Migration Review*, Volume 44, Σεπτέμβριος 2013, σελ. 14-16· Δίκτυο Δράσης για τη Σωτηρία των Παιδιών (Save the Children Action Network), [5 Επιβλαβείς Μακροχρόνιες Επιπτώσεις της Κράτησης Οικογένειας στα Παιδιά](#), 3 Ιουλίου 2018

⁵⁷ Διεθνής Συνασπισμός Κράτησης (IDC) [Αιχμαλωτισμένη Παιδική ηλικία](#), Μελβούρνη, 2012

⁵⁸ Δήλωση της 16ης Μαΐου 2016.

Συμβουλίου της Ευρώπης⁵⁹ καθιστούν σαφές ότι η κράτηση των παιδιών μεταναστών δεν είναι αυτή καθαυτή προς **το συμφέρον τους** και ότι η κράτηση των ευάλωτων ατόμων, συμπεριλαμβανομένων των ασυνόδευτων παιδιών, απαγορεύεται από το διεθνές δίκαιο.

Τα κράτη έχουν θετική υποχρέωση να προστατεύουν και να φροντίζουν τα ασυνόδευτα παιδιά μετανάστες σύμφωνα με το άρθρο 3 της ΕΣΔΑ και το άρθρο 20 της Σύμβασης για τα Δικαιώματα του Παιδιού (CRC).⁶⁰ Το καθήκον να ενεργεί προς το συμφέρον του παιδιού απαιτεί στην περίπτωση των ασυνόδευτων ανηλίκων μια ολοκληρωμένη αξιολόγηση της ταυτότητας του παιδιού με τρόπο φιλικό προς τα παιδιά και λαμβάνοντας υπόψη παράγοντες όπως η ηλικία, η εθνικότητα και το πολιτιστικό και άλλο υπόβαθρο τους.

Τα κράτη υποχρεούνται να ορίσουν έναν αρμόδιο κηδεμόνα και έναν νόμιμο εκπρόσωπο, εάν είναι απαραίτητο, για τις διαδικασίες ασύλου, διοικητικές ή δικαστικές διαδικασίες. Το παιδί θα πρέπει επίσης να εγγραφεί δεόντως στις αρμόδιες σχολικές αρχές το συντομότερο δυνατό και θα πρέπει να παρέχεται η κατάλληλη ρύθμιση περίθαλψης.⁶¹

Οι επιτροπές CRC (Επιτροπή για τα Δικαιώματα του Παιδιού) και CMW (Επιτροπή για την Προστασία των Δικαιωμάτων όλων των Μεταναστών Εργαζομένων και των Μελών των Οικογενειών τους) έχουν τονίσει ότι: «Τα κράτη μέλη [στην CRC και στην CMW] θα πρέπει να αξιολογούν και να προσδιορίζουν τα συμφέροντα του παιδιού στα διάφορα στάδια των διαδικασιών μετανάστευσης και ασύλου που θα μπορούσαν να οδηγήσουν στην κράτηση ή την απέλαση των γονέων λόγω του μεταναστευτικού τους καθεστώτος. Θα πρέπει να εφαρμόζονται διαδικασίες καθορισμού του συμφέροντος σε κάθε απόφαση που θα αποχωρίζει τα παιδιά από την οικογένειά τους και τα ίδια πρότυπα να εφαρμόζονται στην επιμέλεια των παιδιών, όταν το συμφέρον του παιδιού πρέπει να αποτελεί πρωταρχικό μέλημα.»⁶²

1.6 Δικονομικά Δικαιώματα Παιδιών Μεταναστών

Τα κύρια δικονομικά δικαιώματα των παιδιών περιλαμβάνουν:

- > Δικαίωμα σε δίκαιη ακρόαση και πρόσβαση στο δικαστήριο
- > Διορισμό κηδεμόνα
- > Δικαίωμα δημόσιας ακρόασης
- > Νομική βοήθεια και εκπροσώπηση
- > Πρόσβαση σε πληροφορίες
- > Δικαίωμα ιδιωτικότητας
- > Δικαίωμα διερμηνείας
- > Δικαίωμα σε αποτελεσματικό ένδικο βοήθημα

Τα δικονομικά δικαιώματα των παιδιών μεταναστών θα εξεταστούν λεπτομερέστερα στην Ενότητα III αυτής της σειράς. Ο στόχος αυτής της ενότητας είναι να παρέχει μια σύντομη επισκόπηση των υφιστάμενων δικονομικών δικαιωμάτων των παιδιών μεταναστών που σχετίζονται με το πλαίσιο και τις συζητήσεις αυτής της Ενότητας.

1.7 Το Δικαίωμα στην Οικογενειακή Ζωή

Η οικογενειακή ζωή αποτελεί ακρογωνιαίο λίθο της προστασίας των ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Τα διεθνή όργανα και τα όργανα της ΕΕ τονίζουν τη σημασία του δικαιώματος στην οικογενειακή ζωή και την οικογενειακή ενότητα, καθώς και την ανάγκη προστασίας του και όλα τα άτομα, συμπεριλαμβανομένων των μεταναστών, είναι κάτοχοι αυτού του δικαιώματος βάσει του νόμου. Η Οικουμενική Διακήρυξη για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα (UDHR) προβλέπει ότι η οικογένεια είναι η φυσική και θεμελιώδης μονάδα της κοινωνίας και δικαιούται προστασία από την κοινωνία και το κράτος. Το ΔΣΑΠΔ και η ΕΣΔΑ παρέχουν παρόμοιες εγγυήσεις και διασφαλίζουν την προστασία από αυθαίρετες ή παράνομες παρεμβάσεις στην οικογενειακή ζωή.⁶³ Η έλλειψη ανεξαρτησίας και η εγγενής ευαλωτότητα των παι-

⁵⁹ Αποφάσεις 1707(2010) και 1810(2011).

⁶⁰ *Sh.D. και λοιποί κατά Ελλάδας, Αυστρίας, Κροατίας, Ουγγαρίας, Βόρειας Μακεδονίας, Σερβίας και Σλοβενίας* ΕΔΔΑ, Αίτηση Αρ. 14165/16, Απόφαση της 13ης Σεπτεμβρίου 2019, παράγρ. 52-62· *Khan κατά Γαλλίας*, ΕΔΔΑ, Αίτηση Αρ. 12267/16, Απόφαση της 28ης Φεβρουαρίου 2019· *Rahimi κατά Ελλάδας*, ΕΔΔΑ, Αίτηση Αρ. 8687/08, Απόφαση της 5ης Ιουλίου 2011.

⁶¹ Επιτροπή για τα Δικαιώματα του Παιδιού (CRC), *Γενική Παρατήρηση Αρ. 6 (2005) Μεταχείριση ασυνόδευτων και αποχωρισμένων παιδιών εκτός της χώρας καταγωγής τους*, CRC/GC/2005/6, 1 Σεπτεμβρίου 2005, παράγρ. 19-22· CMW & CRC, *Κοινή γενική παρατήρηση Αρ. 4 (2017) της Επιτροπής για την Προστασία των Δικαιωμάτων όλων των Μεταναστών Εργαζομένων και των Μελών των Οικογενειών τους και Αρ. 23 (2017) της Επιτροπής για τα Δικαιώματα του Παιδιού σχετικά με τις κρατικές υποχρεώσεις σχετικά με τα ανθρώπινα δικαιώματα των παιδιών στο πλαίσιο της διεθνούς μετανάστευσης στις χώρες προέλευσης, διέλευσης, προορισμού και επιστροφής*, CMW/C/GC/4-CRC/C/GC/23, 16 Νοεμβρίου 2017, παράγρ. 11 and 17· ΔΟΜ, *Ασυνόδευτα παιδιά εν κινήσει – Το έργο του Διεθνούς Οργανισμού Μετανάστευσης (ΔΟΜ)*, 2011, σελ.16-20.

⁶² *Κοινή γενική παρατήρηση Αρ.3 (2017) της Επιτροπής για τα Δικαιώματα του Παιδιού σχετικά με τις κρατικές υποχρεώσεις σχετικά με τα ανθρώπινα δικαιώματα των παιδιών στο πλαίσιο της διεθνούς μετανάστευσης*, παράγρ. 32(ε).

⁶³ Άρθρο 16.3 Οικουμενικής Διακήρυξης για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα (UDHR), Άρθρο 17 ΔΣΑΠΔ, Άρθρο 8 ΕΣΔΑ.

διών, ιδιαίτερα στο πλαίσιο της μετανάστευσης, καθιστά την αποτελεσματική απόλαυση της οικογενειακής ζωής όχι μόνο σημαντική, αλλά και απαραίτητη.⁶⁴ Ο καταστροφικός αντίκτυπος της κράτησης στα παιδιά που αποδεικνύεται στην έρευνα δεν αφήνει καμία αμφιβολία για το γεγονός ότι η κράτηση παρεμβαίνει στο δικαίωμα στην οικογενειακή ζωή.

Όπως αναφέρθηκε παραπάνω, εάν ένα παιδί εμπλέκεται στη μετανάστευση, θα πρέπει να εφαρμόζονται μέτρα μη στερητικά της ελευθερίας για το παιδί και την οικογένεια. Η Επιτροπή για τα Δικαιώματα του Παιδιού (CRC) και η Επιτροπή για την Προστασία των Δικαιωμάτων όλων των Μεταναστών Εργαζομένων και των Μελών των Οικογενειών τους (CMW) έχουν επιβεβαιώσει ότι «όταν συνοδεύονται τα παιδιά, η ανάγκη να διατηρηθεί η οικογένεια ενωμένη δεν είναι έγκυρος λόγος για να δικαιολογηθεί η στέρηση της ελευθερίας ενός παιδιού. Όταν το συμφέρον του παιδιού απαιτεί τη διατήρηση της οικογένειας ενωμένης, η επιτακτική απαίτηση να μην στερηθεί την ελευθερία του το παιδί επεκτείνεται και στους γονείς του παιδιού και απαιτεί από τις αρχές να επιλέγουν λύσεις μη στερητικές της ελευθερίας για ολόκληρη την οικογένεια.»⁶⁵ Το ΕΔΔΑ έχει όντως διαπιστώσει ότι η κράτηση του παιδιού, ακόμη και αν μαζί με τον γονέα ή την οικογένειά του, «υποβάλλοντάς το σε συνθήκες κράτησης τυπικές για αυτό το είδος ιδρύματος, μπορεί να θεωρηθεί ως παρέμβαση στην αποτελεσματική άσκηση της οικογενειακής τους ζωής».⁶⁶

Συμβούλιο της Ευρώπης (CoE), Νομικές και πρακτικές πτυχές αποτελεσματικών εναλλακτικών λύσεων αντί της κράτησης στο πλαίσιο της μετανάστευσης, 7 Δεκεμβρίου 2017

69. Στην περίπτωση των οικογενειών με παιδιά, το θέμα των εναλλακτικών λύσεων έχει επίσης εξεταστεί σε σχέση με το άρθρο 8 της Σύμβασης. Δεδομένου ότι η κράτηση μπορεί επίσης να θεωρηθεί ως παρέμβαση στο δικαίωμα σεβασμού της οικογενειακής ζωής, κάθε μέτρο που παρεμβαίνει σε αυτό το δικαίωμα πρέπει να είναι συμβατό με τις προϋποθέσεις που ορίζονται στο άρθρο 8 § 2. Κατά συνέπεια, οι αρχές έχουν καθήκον να λάβουν υπόψη τα συμφέροντα των παιδιών όταν αξιολογείται εάν ένα μέτρο είναι αναλογικό για την επίτευξη του επιδιωκόμενου στόχου. Υπό το πρίσμα της υποστήριξης από το Δικαστήριο του συμφέροντος του παιδιού στο πλαίσιο της κράτησης παιδιών μεταναστών, συνήχθη έκτοτε το συμπέρασμα ότι η προστασία του συμφέροντος του παιδιού απαιτεί τόσο οι οικογένειες να παραμένουν μαζί όσο το δυνατόν περισσότερο και οι εναλλακτικές λύσεις να εξεταστούν ώστε η κράτηση των παιδιών να είναι πραγματικά έσχατη λύση. Έτσι, το Δικαστήριο έκρινε ότι η κράτηση αποτελεί δυσανάλογο μέτρο σε σχέση με τον επιδιωκόμενο σκοπό, λόγω της απουσίας πραγματικού κινδύνου δραπέτευσης.

II. Εναλλακτικές λύσεις αντί της Κράτησης

Το διεθνές και περιφερειακό δίκαιο για τα ανθρώπινα δικαιώματα, συμπεριλαμβανομένου του επιπέδου της ΕΕ και του Συμβουλίου της Ευρώπης, απαιτεί από τα κράτη να προβλέπουν εναλλακτικές λύσεις αντί της κράτησης. Στο πλαίσιο της προστασίας των παιδιών, το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων (ΕΔΔΑ) υποστήριξε πολύ σταθερά ότι **ο σεβασμός του συμφέροντος του παιδιού απαιτεί από τα κράτη να υιοθετήσουν εναλλακτικές λύσεις αντί της κράτησης**. Όταν οι αρχές δεν εξετάζουν όλες τις εναλλακτικές λύσεις αντί της κράτησης, η κράτηση του παιδιού θα θεωρείται αυθαίρετη και επομένως συνιστά παραβίαση των δικαιωμάτων του στην ελευθερία και την ασφάλεια (Rahimi κατά Ελλάδας, ΕΔΔΑ, Αίτηση Αρ. 8687/08, Απόφαση της 5ης Απριλίου 2011, παρ. 109). Σε ορισμένες περιπτώσεις, μπορεί επίσης να υπάρχει παραβίαση της απόλυτης απαγόρευσης της απάνθρωπης ή εξευτελιστικής μεταχείρισης.

Διεθνές Δίκαιο

Σύμφωνα με το διεθνές δίκαιο, τα κράτη καλούνται να **παράσχουν ένα σαφές πλαίσιο για την εφαρμογή εναλλακτικών λύσεων έναντι των μέτρων κράτησης** και να εξασφαλίσουν μια εφαρμογή σύμφωνη με τις εγγυήσεις των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, συμπεριλαμβανομένων των αρχών της αναγκαιότητας, της αναλογικότητας και της μη διάκρισης. Η απόφαση για κράτηση «πρέπει να λαμβάνει υπόψη λιγότερο επεμβατικά μέσα για την επίτευξη των ίδιων σκοπών, όπως υποχρεώσεις αναφοράς, εγγυήσεις ή άλλους όρους για την αποτροπή της δραπέτευσης· και πρέπει να υπόκειται σε περιοδική επαναξιολόγηση και δικαστικό έλεγχο.»⁶⁷

⁶⁴ Ίδρυμα Ελσίνκι για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα, Το βέλτιστο συμφέρον υπό αποκλεισμό, Μάρτιος 2019, σελ. 2.

⁶⁵ Κοινή γενική παρατήρηση Αρ. 4 (2017) της Επιτροπής για την Προστασία όλων των Μεταναστών Εργαζομένων και των Μελών των Οικογενειών τους και Αρ. 23 (2017) της Επιτροπής για τα Δικαιώματα του Παιδιού σχετικά με τις κρατικές υποχρεώσεις αναφορικά με τα ανθρώπινα δικαιώματα των παιδιών στο το πλαίσιο της διεθνούς μετανάστευσης στις χώρες προέλευσης, διέλευσης και επιστροφής, ό.π., παράγρ. 11.

⁶⁶ Ρορον κατά Γαλλίας, ΕΔΔΑ, [Αιτήσεις Αρ. 39472/07 και 39474/07](#), Απόφαση της 19ης Ιανουαρίου 2012, παράγρ. 134.

⁶⁷ Επιτροπή Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων, [Γενική Παρατήρηση 35](#), παράγρ. 18· [Baban κατά Αυστραλίας](#), Επιτροπή Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων (HRC), ό.π., παράγρ. 9.2–9.3· see Υπατη Αρμοστεία των Ηνωμένων Εθνών για τους Πρόσφυγες (UNHCR), Κατευθυντήριες γραμμές σχετικά με τα εφαρμοστέα κριτήρια και πρότυπα σχετικά με την κράτηση των αιτούντων άσυλο και τις εναλλακτικές λύσεις αντί της κράτησης (2012), κατευθυντήρια γραμμή 4.3 και παράρτημα Α (που περιγράφει εναλλακτικές λύσεις αντί της κράτησης).

Κοινοβουλευτική Συνέλευση του Συμβουλίου της Ευρώπης (PACE), Κράτηση αιτούντων άσυλο και παράτυπων μεταναστών στην Ευρώπη, Απόφαση 1707 (2010)

9. (...) η Συνέλευση καλεί τα κράτη μέλη του Συμβουλίου της Ευρώπης (...) να συμμορφωθούν πλήρως με τις υποχρεώσεις τους βάσει του διεθνούς δικαίου για τα ανθρώπινα δικαιώματα και του προσφυγικού δικαίου και τα προτρέπει:
- 9.3. να εξετάσουν εναλλακτικές λύσεις αντί της κράτησης και;
    - 9.3.1. να προβλέπουν τεκμήριο υπέρ της ελευθερίας σύμφωνα με το εθνικό δίκαιο·
    - 9.3.2. να αποσαφήνισουν το πλαίσιο για την εφαρμογή εναλλακτικών λύσεων αντί της κράτησης και να ενσωματώσουν στην εθνική νομοθεσία και πρακτική κατάλληλο νομικό θεσμικό πλαίσιο για να διασφαλιστεί ότι οι εναλλακτικές λύσεις εξετάζονται πρώτα, εάν δεν χορηγηθεί η αποφυλάκιση ή η προσωρινή εισαγωγή
- (...).

Κοινοβουλευτική Συνέλευση του Συμβουλίου της Ευρώπης (PACE), Οι εναλλακτικές λύσεις στην κράτηση παιδιών, Σύσταση 2056 (2014), τελική έκδοση

2. Η Συνέλευση τονίζει ότι τα κράτη που εφαρμόζουν την κράτηση παιδιών παραβιάζουν την αρχή του συμφέροντος του παιδιού και παραβιάζουν τα δικαιώματα των παιδιών. Στερούν από τα παιδιά το θεμελιώδες δικαίωμά τους στην ελευθερία και τα θέτουν σε κίνδυνο σοβαρής και δια βίου σωματικής, ψυχικής και αναπτυξιακής βλάβης. Μπορεί επίσης να παραβιάζουν άλλα θεμελιώδη δικαιώματα του παιδιού, όπως τα δικαιώματα στην οικογένεια, την υγεία, την εκπαίδευση και το παιχνίδι. Η Συνέλευση θεωρεί ότι για να σταματήσει αυτή η απάνθρωπη πρακτική, το Συμβούλιο της Ευρώπης έχει να διαδραματίσει σημαντικό ρόλο στην πρόωθηση εναλλακτικών λύσεων αντί της κράτησης των παιδιών.

Αυτό το πρότυπο ενισχύεται επίσης από τη Συνέλευση του Συμβουλίου της Ευρώπης (PACE) στην ['Έκθεσή της για το 2017](#), προβλέποντας ότι «καθώς τα παιδιά δεν πρέπει να χωρίζονται από τους φροντιστές τους, θα πρέπει να αναζητηθούν εναλλακτικές λύσεις και για τους γονείς. Τα κράτη πρέπει να εφαρμόσουν Εναλλακτικές Λύσεις αντί της Κράτησης που διασφαλίζουν την προστασία των δικαιωμάτων, της αξιοπρέπειας και της ευημερίας των παιδιών».⁶⁸

Ο [Ειδικός Εισηγητής των Ηνωμένων Εθνών για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα των Μεταναστών](#) το 2020 κάλεσε τα κράτη να εξαλείψουν την παιδική κράτηση μεταπορίζοντας το επίκεντρο από την επιβολή και τον εξαναγκασμό σε μια προσέγγιση βασισμένη στα ανθρώπινα δικαιώματα, η οποία **προάγει τα δικαιώματα και την ευημερία των παιδιών και παρέχει εναλλακτική φροντίδα και υποδοχή** για όλα τα παιδιά μετανάστες και τις οικογένειές τους.

Επιτροπή για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα (HRC), Έκθεση του Ειδικού Εισηγητή για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα των Μεταναστών: Τερματισμός της κράτησης παιδιών και παροχή κατάλληλης φροντίδας και υποδοχής για αυτά, A/75/183, 20 Ιουλίου 2020

82. Η κράτηση οποιουδήποτε παιδιού για λόγους που σχετίζονται με το μεταναστευτικό καθεστώς του ίδιου, των γονέων του ή των νόμιμων κηδεμόνων του αποτελεί πάντα παραβίαση των δικαιωμάτων του παιδιού και μπορεί να συνιστά σκληρή, απάνθρωπη ή εξευτελιστική μεταχείριση των παιδιών μεταναστών. Η κράτηση των παιδιών και των οικογενειών τους έχει διάχυτο αντίκτυπο στη σωματική, κοινωνική, συναισθηματική και γνωστική ανάπτυξη των παιδιών, στερώντας τους τα θεμελιώδη δικαιώματά τους και το μέλλον τους.
86. (...) Πιο συγκεκριμένα, τα κράτη καλούνται να:
- (α) Θεσπίσουν στο εσωτερικό δίκαιο μια ρητή απαγόρευση της κράτησης όλων των παιδιών μεταναστών κάτω των 18 ετών, συμπεριλαμβανομένων των ασυνόδευτων παιδιών και των παιδιών με τις οικογένειές τους. Το πλαίσιο πολιτικής και οι διαδικασίες διασφάλισης ποιότητας πρέπει να θεσπιστούν για να διασφαλιστεί ότι η απαγόρευση εφαρμόζεται αποτελεσματικά και ότι παρέχεται στα παιδιά μετανάστες η ισχυρότερη προστασία·
  - (γ) Ενισχύσουν τα υφιστάμενα εθνικά συστήματα προστασίας και πρόνοιας των παιδιών και να ενσωματώσουν τα ασυνόδευτα παιδιά μετανάστες σε αυτά τα συστήματα χωρίς καμία διάκριση, ανεξάρτητα από το μεταναστευτικό καθεστώς του παιδιού. Οι αρχές προστασίας και πρόνοιας των παιδιών, αντί για τις αρχές μετανάστευσης, θα πρέπει να αναλάβουν την πρωταρχική ευθύνη για τη φροντίδα και την ασφάλεια των παιδιών μεταναστών. Οι αρχές παιδικής προστασίας θα πρέπει να ενημερώνονται και να συμμετέχουν από την αρχή κατά την ταυτοποίηση ασυνόδευτου ή αποχωρισμένου παιδιού μετανάστη·

⁶⁸ Κοινοβουλευτική Συνέλευση του Συμβουλίου της Ευρώπης (PACE), *Μελέτη των πρακτικών κράτησης και της χρήσης εναλλακτικών λύσεων αντί της κράτησης παιδιών*, Οκτώβριος 2017.

- (ε) Προωθήσουν την οικογενειακή ενότητα σε όλη τη διάρκεια του ασύλου και άλλων διαδικασιών που σχετίζονται με τη μετανάστευση, να απέχουν από την υιοθέτηση οποιασδήποτε πολιτικής που θα οδηγούσε σε συστηματικό αποχωρισμό της οικογένειας και να λάβουν κατάλληλα μέτρα για την πρόληψη και την αντιμετώπιση του οικογενειακού αποχωρισμού στο πλαίσιο της διεθνούς μετανάστευσης.
  - (στ) Παρέχουν εναλλακτικές ρυθμίσεις περίθαλψης, κατά προτίμηση εναλλακτικές που να βασίζονται στην οικογένεια, για παιδιά μετανάστες χωρίς γονική μέριμνα, διευκολύνοντας παράλληλα τον εντοπισμό και την επανένωση της οικογένειας σύμφωνα με το συμφέρον του παιδιού.
  - (ζ) Λάβουν θετικά μέτρα για να ξεπεραστούν τα εμπόδια προκειμένου να διασφαλιστεί η πρόσβαση των παιδιών μεταναστών στην υγειονομική περίθαλψη, την εκπαίδευση, την επαρκή στέγαση και άλλα δικαιώματα και βασικές υπηρεσίες. Τέτοια μέτρα μπορεί να περιλαμβάνουν αναθεώρηση νόμων και κανονισμών, υπέρβαση διοικητικών φραγμών, ανάπτυξη τειχών προστασίας μεταξύ παρόχων δημόσιων υπηρεσιών και αρχών επιβολής μετανάστευσης, παροχή προσωρινών εγγράφων για τη διευκόλυνση της πρόσβασης στις υπηρεσίες, καταβολή συγκεκριμένων προσπαθειών για την υπέρβαση γλωσσικών και άλλων φραγμών πρόσβασης, διασφάλιση της οικονομικής προσιτότητας των υπηρεσιών και αύξηση της ευαισθητοποίησης για τα ανθρωπίνια δικαιώματα και τα δικαιώματα των παιδιών μεταναστών και των οικογενειών τους.
- (...).

Ο [Ειδικός Εισηγητής των Ηνωμένων Εθνών για τα βασανιστήρια και άλλη σκληρή, απάνθρωπη ή εξευτελιστική μεταχείριση ή τιμωρία](#) επιβεβαίωσε επίσης ότι **η κράτηση παιδιών δεν είναι ποτέ προς το συμφέρον** του παιδιού και ότι μπορεί να συνιστά σκληρή, απάνθρωπη ή εξευτελιστική μεταχείριση.⁶⁹

Επιτροπή για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα (HRC), Έκθεση του Ειδικού Εισηγητή για τα βασανιστήρια και άλλη σκληρή, απάνθρωπη ή εξευτελιστική μεταχείριση ή τιμωρία, A/HRC/28/68, 5 Μαρτίου 2015

80. Στο πλαίσιο της διοικητικής επιβολής επί της μετανάστευσης, είναι πλέον σαφές ότι η στέρηση της ελευθερίας των παιδιών με βάση το μεταναστευτικό καθεστώς τους ή των γονέων τους δεν είναι ποτέ προς το συμφέρον του παιδιού, υπερβαίνει την απαίτηση της αναγκαιότητας, καθίσταται κατάφωρα δυσανάλογη και μπορεί να συνιστά σκληρή, απάνθρωπη ή εξευτελιστική μεταχείριση παιδιών μεταναστών. [...]

Η στέρηση της ελευθερίας των παιδιών που βασίζεται αποκλειστικά σε λόγους που σχετίζονται με τη μετανάστευση υπερβαίνει την απαίτηση της αναγκαιότητας, διότι το μέτρο δεν είναι απολύτως απαραίτητο για τη διασφάλιση της εμφάνισης των παιδιών σε διαδικασίες μετανάστευσης ή για την εκτέλεση διαταγής απέλασης. [...]

Τα κράτη πρέπει να καταστήσουν σαφές στη νομοθεσία, τις πολιτικές και τις πρακτικές τους ότι η αρχή του συμφέροντος του παιδιού έχει προτεραιότητα έναντι της μεταναστευτικής πολιτικής και άλλων διοικητικών θεμάτων. [...]

Τα κράτη καλούνται να ευνοούν μέτρα που προάγουν τη φροντίδα και την ευημερία του παιδιού και όχι τη στέρηση της ελευθερίας. Οι εγκαταστάσεις που παρέχουν στέγαση σε παιδιά μεταναστών θα πρέπει να διαθέτουν όλες τις απαραίτητες υλικές υποδομές και να παρέχουν ένα κατάλληλο καθεστώς για να διασφαλίζεται ολοκληρωμένη προστασία από την κακομεταχείριση και τα βασανιστήρια και να επιτρέπουν την ολιστική ανάπτυξή τους. Τα παιδιά μετανάστες θα πρέπει να διαχωρίζονται από τα παιδιά που έχουν κατηγορηθεί ή καταδικαστεί για ποινικά αδικήματα και από τους ενήλικες. Ο Ειδικός Εισηγητής σημειώνει ωστόσο ότι ο διαχωρισμός των παιδιών μεταναστών από τους μη συγγενείς ενήλικες μπορεί μερικές φορές να οδηγήσει σε βλάβη, στερώντας τα παιδιά από σημαντικές αλληλεπιδράσεις· πρέπει επομένως να δοθούν άφθονες ευκαιρίες για ευρύτερη ανθρωπίνη αλληλεπίδραση και σωματική δραστηριότητα στα ασυνόδευτα παιδιά μετανάστες. Όταν τα παιδιά συνοδεύονται, η ανάγκη να διατηρηθεί η οικογένεια ενωμένη δεν είναι επαρκής λόγος για να νομιμοποιηθεί ή να δικαιολογηθεί η στέρηση της ελευθερίας ενός παιδιού, δεδομένων των επιζήμιων επιπτώσεων που έχουν τέτοια μέτρα στη συναισθηματική ανάπτυξη και τη σωματική ευεξία των παιδιών.

Όταν το συμφέρον του παιδιού απαιτεί τη διατήρηση της οικογένειας ενωμένης, η επιτακτική απαίτηση να μην στερηθεί το παιδί την ελευθερία του επεκτείνεται και στους γονείς του παιδιού και απαιτεί από τις αρχές να επιλέξουν εναλλακτικά μέτρα αντί της κράτησης για ολόκληρη την οικογένεια.

⁶⁹ Επιτροπή Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων (HRC), Έκθεση του Ειδικού Εισηγητή για τα βασανιστήρια και άλλη σκληρή, απάνθρωπη ή εξευτελιστική μεταχείριση ή τιμωρία, [A/HRC/28/68](#), 5 Μαρτίου 2015, παράγρ. 80.

Η Επιτροπή για την Προστασία των Δικαιωμάτων όλων των Μεταναστών Εργαζομένων και των Μελών των Οικογενειών τους (CMW) και η Επιτροπή για τα Δικαιώματα του Παιδιού (CRC) καλούν επίσης τα κράτη να διασφαλίσουν την εφαρμογή εναλλακτικών λύσεων αντί της κράτησης σε οικογένειες με παιδιά, καθώς δεν είναι θεμιτό να δικαιολογείται η κράτηση παιδιών με το να μην θέλουν να τα χωρίσουν από την οικογένειά τους όταν συνοδεύονται (Κοινή Γενική Παρατήρηση Αρ. 4 και 23, 2017).

Κοινή γενική παρατήρηση Αρ. 4 (2017) της Επιτροπής για την Προστασία των Δικαιωμάτων όλων των Μεταναστών Εργαζομένων και των Μελών των Οικογενειών τους and Αρ. 23 (2017) της Επιτροπής για τα Δικαιώματα του Παιδιού σχετικά με τις υποχρεώσεις του Κράτους αναφορικά με τα ανθρώπινα δικαιώματα των παιδιών στο πλαίσιο της διεθνούς μετανάστευσης στις χώρες προέλευσης, διέλευσης, προορισμού και επιστροφής, 16 Νοεμβρίου 2017

11. (...) Τα κράτη θα πρέπει να υιοθετήσουν λύσεις που εκπληρώνουν το συμφέρον του παιδιού, μαζί με τα δικαιώματά του στην ελευθερία και την οικογενειακή ζωή, μέσω νομοθεσίας, πολιτικής και πρακτικών που επιτρέπουν στα παιδιά να παραμείνουν με τα μέλη της οικογένειάς τους και/ή τους κηδεμόνες τους σε συνθήκες μη στέρησης της ελευθερίας, σε πλαίσιο που βασίζεται στην κοινότητα ενώ επιλύεται το μεταναστευτικό τους καθεστώς και αξιολογούνται τα συμφέροντα των παιδιών, καθώς και πριν από την επιστροφή τους. Όταν τα παιδιά είναι ασυνόδευτα, δικαιούνται ειδική προστασία και βοήθεια από το κράτος με τη μορφή εναλλακτικής φροντίδας και στέγασης σύμφωνα με τις Κατευθυντήριες Γραμμές για την Εναλλακτική Φροντίδα των Παιδιών. **Όταν τα παιδιά συνοδεύονται, η ανάγκη να διατηρηθεί η οικογένεια ενωμένη δεν αποτελεί βάσιμο λόγο για να δικαιολογηθεί η στέρηση της ελευθερίας ενός παιδιού. Όταν το συμφέρον του παιδιού απαιτεί τη διατήρηση της οικογένειας ενωμένης, η επιτακτική απαίτηση να μην στερηθεί το παιδί την ελευθερία του επεκτείνεται και στους γονείς του παιδιού και απαιτεί από τις αρχές να επιλέγουν λύσεις μη στερητικές της ελευθερίας για ολόκληρη την οικογένεια.**
12. Κατά συνέπεια, η κράτηση παιδιών και οικογένειας θα πρέπει να απαγορεύεται από το νόμο και να διασφαλίζεται η κατάργησή της στην πολιτική και στην πράξη. Οι πόροι που διατίθενται στην κράτηση θα πρέπει να διοχετεύονται σε μη στερητικές της ελευθερίας λύσεις που εφαρμόζονται από αρμόδιους φορείς παιδικής προστασίας που ασχολούνται με το παιδί και, κατά περίπτωση, την οικογένειά του. Τα μέτρα που προσφέρονται στο παιδί και την οικογένεια δεν πρέπει να συνεπάγονται κανενός είδους στέρησης της ελευθερίας του παιδιού ή της οικογένειάς και θα πρέπει να βασίζονται σε μια ηθική περιθάλψης και προστασίας και όχι επιβολής. Θα πρέπει να επικεντρώνονται στην επίλυση υποθέσεων προς το συμφέρον του παιδιού και να παρέχουν όλες τις υλικές, κοινωνικές και συναισθηματικές συνθήκες που είναι απαραίτητες για τη διασφάλιση της συνολικής προστασίας των δικαιωμάτων του παιδιού, επιτρέποντας την ολιστική ανάπτυξη των παιδιών. Ανεξάρτητοι δημόσιοι φορείς καθώς και οργανώσεις της κοινωνίας των πολιτών θα πρέπει να μπορούν να παρακολουθούν τακτικά αυτές τις εγκαταστάσεις ή μέτρα. Τα παιδιά και οι οικογένειες θα πρέπει να έχουν πρόσβαση σε αποτελεσματικά ένδικα μέσα σε περίπτωση επιβολής οποιουδήποτε είδους κράτησης.

Για να πληρούνται οι αυστηρές προϋποθέσεις **αναγκαιότητας και αναλογικότητας της κράτησης** σύμφωνα με το δικαίωμα στην ελευθερία σύμφωνα με το άρθρο 9 ΔΣΑΠΔ, πρέπει να αποδειχθεί ότι άλλα λιγότερο παρεμβατικά μέτρα έχουν εξεταστεί και κριθεί ανεπαρκή.⁷⁰

Στη **Γενική Παρατήρηση Αρ. 35**, η Επιτροπή για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα (HRC) έχει επίσης διευρύνει εκτενώς την έννοια του «αυθαίρετου» στην κράτηση μεταναστών, σύμφωνα με το άρθρο 9 του ΔΣΑΠΔ, και προβλέπει ότι «γ) τα παιδιά δεν πρέπει να στερούνται της ελευθερίας, παρά μόνο ως μέτρο έσχατης ανάγκης και για το συντομότερο κατάλληλο χρονικό διάστημα, λαμβάνοντας υπόψη το συμφέρον τους ως πρωταρχικό μέλημα όσον αφορά τη διάρκεια και τις συνθήκες κράτησης, καθώς και λαμβάνοντας υπόψη την ακραία ευαλωτότητα και την ανάγκη περίθαλψης των ασυνόδευτων ανηλίκων» (παρ. 18).

Το ΕΔΔΑ έκρινε ότι κατά την εφαρμογή του άρθρου 5 παράγραφος 1 στοιχείο στ) της ΕΣΔΑ, πρέπει να δίδεται ιδιαίτερη προσοχή σε εναλλακτικές λύσεις αντί της κράτησης για άτομα ή ομάδες σε ευάλωτες καταστάσεις, προκειμένου η κράτηση να είναι καλή τη πίστη και απαλλαγμένη από αυθαιρεσίες. Σε περίπτωση ασυνόδευτων παιδιών μεταναστών, το Δικαστήριο στην υπόθεση Rahimi κατά Ελλάδας έκρινε ότι **πρέπει να εξεταστούν εναλλακτικές λύσεις αντί της κράτησης**.⁷¹

⁷⁰ Στην υπόθεση **C. Κατά Αυστραλίας** (CCPR/C/76/D/900/1999, 13 Νοεμβρίου 2002), η Επιτροπή Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων των Ηνωμένων Εθνών (HRC) διαπίστωσε παραβίαση του άρθρου 9.1 του ΔΣΑΠΔ με βάση ότι το κράτος δεν θεωρούσε λιγότερο παρεμβατικά μέσα «τα οποία θα λάμβαναν υπόψη την επιδείνωση της κατάστασης του συγγραφέα. Υπό αυτές τις συνθήκες, όποιοι και αν ήταν οι λόγοι της αρχικής κράτησης, η συνέχιση της κράτησης μεταναστών για περισσότερα από δύο χρόνια χωρίς ατομική αιτιολόγηση και χωρίς καμία πιθανότητα ουσιαστικού δικαστικού ελέγχου ήταν (...) αυθαίρετη και συνιστούσε παράβαση του άρθρου 9, παράγραφος 1» (παρ. 8.2).

⁷¹ **Rahimi κατά Ελλάδας**, ΕΔΔΑ, Αίτηση Αρ. 8687/08, Απόφαση της 5ης Απριλίου 2011.

Στην υπόθεση [Bilalova και λοιποί κατά Πολωνίας](#), το ΕΔΔΑ διαπίστωσε παραβίαση του δικαιώματος στην ελευθερία σύμφωνα με το άρθρο 5 παράγραφος 1 στοιχείο στ), θεωρώντας ότι η Πολωνία δεν εξέτασε σωστά εναλλακτικές λύσεις αντί της κράτησης των παιδιών ⁷²:

Bilalova και λοιποί κατά Πολωνίας, ΕΔΔΑ, Αίτηση Αρ. 23685/14, Απόφαση της 26ης Μαρτίου 2020:

78. Το Δικαστήριο παρατηρεί ότι τη στιγμή που οι αρχές αποφάσισαν να παρατείνουν την κράτησή τους για τρεις συνεχόμενους μήνες, τα παιδιά αιτούντες είχαν ήδη κρατηθεί στο ίδιο κέντρο για σχεδόν δύο μήνες. Αν οι συνθήκες υποδοχής των ενδιαφερομένων φαίνεται να ήταν σωστές (...), η δομή αυτή ήταν αναμφίβολα χώρος εγκλεισμού παρόμοιος, από πολλές απόψεις, με τα σωφρονιστικά καταστήματα (...). Το Δικαστήριο υπενθυμίζει στο πλαίσιο αυτό ότι, σε περιπτώσεις παρόμοιες με την παρούσα, τις οποίες έπρεπε να γνωρίζει, διαπίστωσε αντίθετες προς τη Σύμβαση περιπτώσεις κράτησης -σε δομές παρόμοιες με αυτές στις οποίες κρατούνταν τα παιδιά αιτούντες- νεαρών ανηλίκων συνοδευόμενων από τους γονείς τους για περιόδους πολύ μικρότερης διάρκειας από ό,τι στην παρούσα υπόθεση (...).
79. Το Δικαστήριο σημειώνει ότι από την εδραιωμένη πλέον νομολογία του στον τομέα προκύπτει ότι, κατ' αρχήν, ο εγκλεισμός μικρών παιδιών σε τέτοιες δομές πρέπει να αποφεύγεται και ότι η τοποθέτηση μόνο για σύντομο χρονικό διάστημα σε κατάλληλες συνθήκες θα μπορούσε να είναι συμβατή με τη Σύμβαση, υπό τον όρο ωστόσο ότι οι αρχές θα αποδείξουν ότι έχουν καταφύγει σε αυτό το έσχατο μέτρο μόνο αφού επαληθεύσουν συγκεκριμένα ότι δεν θα μπορούσε να εφαρμοστεί κανένα άλλο μέτρο που να παραβιάζει λιγότερο την ελευθερία (...).
80. Εν προκειμένω, λαμβανομένων υπόψη των λόγων που επικαλούνται οι εθνικές αρχές προς στήριξη του προσβαλλόμενου μέτρου, το Δικαστήριο κρίνει ότι δεν διαθέτει επαρκείς πληροφορίες για να βεβαιωθεί ότι πράγματι εξέτασαν εάν, υπό τις παρούσες συνθήκες, η κράτηση των παιδιών αιτούντων ήταν μια έσχατη λύση για την οποία δεν μπορούσε να χρησιμοποιηθεί κανένα εναλλακτικό μέτρο (...).

Το άρθρο 31 της [Σύμβασης](#) του 1948 σχετικά με το Καθεστώς των Προσφύγων, και το πρωτόκολλο του 1967 (Σύμβαση για τους Πρόσφυγες) και τα σχετικά πρότυπα και οδηγίες θεσπίζουν τεκμήριο κατά της κράτησης και την αρχή ότι η κράτηση πρέπει να δικαιολογείται ως αναγκαία σε μια συγκεκριμένη περίπτωση. Προβλέπει ότι **η κράτηση αιτούντων άσυλο και προσφύγων:**

- > δεν πρέπει ποτέ να είναι αυτόματη,
- > θα πρέπει να χρησιμοποιείται μόνο ως έσχατη λύση όταν υπάρχουν ενδείξεις ότι άλλοι μικρότεροι περιορισμοί θα ήταν ανεπαρκείς στις συγκεκριμένες περιστάσεις της υπόθεσης,
- > δεν πρέπει ποτέ να χρησιμοποιείται ως τιμωρία

Οι **Κατευθυντήριες γραμμές της Ύπατης Αρμοστείας του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες σχετικά με τα εφαρμοστέα κριτήρια και πρότυπα σχετικά με την κράτηση των αιτούντων άσυλο και τις εναλλακτικές λύσεις αντί της κράτησης** ("[UNHCR Κατευθυντήριες γραμμές της Ύπατης Αρμοστείας του ΟΗΕ για την Κράτηση](#)") προβλέπει ότι «πρέπει να εξεταστούν εναλλακτικές λύσεις αντί της κράτησης» (Κατευθυντήρια γραμμή 4.3).⁷³

Σύμφωνα με τη [θέση της Ύπατης Αρμοστείας του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες σχετικά με την κράτηση παιδιών προσφύγων και μεταναστών στο πλαίσιο της μετανάστευσης, το συμφέρον του παιδιού πρέπει πάντα να είναι το πρωταρχικό μέλημα και ένα παιδί δεν μπορεί ποτέ να κρατηθεί λόγω του μεταναστευτικού καθεστώτος του ή των γονιών του](#). Θα πρέπει πάντα να διερευνώνται εναλλακτικές λύσεις για τις ρυθμίσεις κράτησης/φροντίδας.⁷⁴

Ύπατη Αρμοστεία των Ηνωμένων Εθνών για τους Πρόσφυγες (UNHCR), Έγγραφο Επιλογής 1 - Επιλογές για τις κυβερνήσεις σχετικά με ρυθμίσεις περίθαλψης και εναλλακτικές λύσεις αντί της κράτησης για παιδιά και οικογένειες, 2014, σελ. 2

- Τα παιδιά που ζητούν άσυλο, οι πρόσφυγες και οι μετανάστες δεν πρέπει κατ' αρχήν να κρατούνται, οποιαδήποτε κράτηση πρέπει να αποτελεί μέτρο έσχατης ανάγκης και για το συντομότερο

⁷² [Bilalova και λοιποί κατά Πολωνίας](#), ΕΔΔΑ, Αίτηση Αρ. 23685/14, Απόφαση της 26ης Μαρτίου 2020.

⁷³ Ύπατη Αρμοστεία του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες (UNHCR), Οδηγίες για τα εφαρμοστέα κριτήρια και πρότυπα σχετικά με την κράτηση των αιτούντων άσυλο και εναλλακτικές λύσεις αντί της κράτησης, 2012, Ορολογία, παράγρ. 7. Επιπλέον, η Ύπατη Αρμοστεία του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες (UNHCR) δημοσίευσε δύο «έγγραφα επιλογής» που συμβουλεύουν τις κυβερνήσεις σχετικά με εναλλακτικές λύσεις αντί της κράτησης για παιδιά ([έγγραφο επιλογής 1](#)) και ενήλικες ([έγγραφο επιλογής 2](#)). Βλέπε <https://www.refworld.org/docid/5523e8d94.html> and <https://www.refworld.org/docid/5523e9024.html>

⁷⁴ Ύπατη Αρμοστεία του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες (UNHCR), [Η θέση της Ύπατης Αρμοστείας του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες σχετικά με την κράτηση παιδιών προσφύγων και μεταναστών στο μεταναστευτικό πλαίσιο](#), Ιανουάριος 2017

δυνατό χρονικό διάστημα (άρθρο 37(β), Σύμβαση για τα Δικαιώματα του Παιδιού - CRC). Εγγυάται καλύτερα στην εθνική νομοθεσία.

- Το συμφέρον του παιδιού πρέπει να είναι πρωταρχικό μέλημα (Άρθρ. 3, Σύμβαση για τα Δικαιώματα του Παιδιού - CRC).
- Θα πρέπει να δοθεί προτεραιότητα στις ρυθμίσεις περίθαλψης με βάση την οικογένεια, ενώ η ιδρυματική περίθαλψη χρησιμοποιείται μόνο σε πολύ περιορισμένες περιπτώσεις.
- Κάθε παιδί έχει δικαίωμα στα υψηλότερα επίπεδα σωματικής και ψυχικής υγείας (Άρθρ. 24, Σύμβαση για τα Δικαιώματα του Παιδιού - CRC).
- Κάθε παιδί έχει θεμελιώδες δικαίωμα στην επιβίωση και την ανάπτυξη στο μέγιστο δυνατό βαθμό (Άρθρ. 6, Σύμβαση για τα Δικαιώματα του Παιδιού - CRC). Κάθε παιδί έχει δικαίωμα στην εκπαίδευση (Άρθρ. 28, Σύμβαση για τα Δικαιώματα του Παιδιού - CRC· Άρθρ. 22, Σύμβαση για τους Πρόσφυγες του 1951).
- Κάθε παιδί έχει δικαίωμα στην ξεκούραση, τον ελεύθερο χρόνο και το παιχνίδι (Άρθρ. 31, Σύμβαση για τα Δικαιώματα του Παιδιού - CRC) και στην πολιτιστική ζωή (Άρθρ. 30, Σύμβαση για τα Δικαιώματα του Παιδιού - CRC).

Ύπατη Αρμοστεία των Ηνωμένων Εθνών για τους Πρόσφυγες (UNHCR), Παιδιά Πρόσφυγες: Κατευθυντήριες γραμμές για την Προστασία και Φροντίδα, 1994, σελ. 37

Εναλλακτική διαμονή

Εάν τα παιδιά πρόσφυγες κρατούνται σε αεροδρόμια, κέντρα κράτησης μεταναστών ή φυλακές, δεν πρέπει να κρατούνται υπό συνθήκες φυλακής. Πρέπει να γίνουν ειδικές ρυθμίσεις για χώρους διαβίωσης που είναι κατάλληλοι για τα παιδιά και τις οικογένειές τους. Πρέπει να καταβληθούν έντονες προσπάθειες για να απελευθερωθούν από την κράτηση και να τοποθετηθούν σε άλλα καταλύματα. Οι οικογένειες πρέπει να παραμένουν μαζί ανά πάσα στιγμή, συμπεριλαμβανομένης της παραμονής τους υπό κράτηση καθώς και της απελευθέρωσης τους.

Κοινοβουλευτική Συνέλευση του Συμβουλίου της Ευρώπης (PACE), Μελέτη των πρακτικών κράτησης μεταναστών και της χρήσης εναλλακτικών λύσεων αντί της μεταναστευτικής κράτησης παιδιών , Οκτώβριος 2017

Πρέπει να τονιστεί ότι ο εγκλεισμός των παιδιών προσφύγων σε κλειστούς καταυλισμούς συνιστά επίσης κράτηση. Η Ύπατη Αρμοστεία των Ηνωμένων Εθνών για τους Πρόσφυγες (UNHCR) προτείνει μια σειρά εναλλακτικών μέτρων για τους αιτούντες άσυλο, όπως διαμονή σε ανοιχτά κέντρα, κατάθεση ή παράδοση εγγράφων, απαιτήσεις περιοδικής αναφοράς, παροχή εγγυητή/εγγύησης, δομημένη κοινοτική εποπτεία και/ή προγράμματα διαχείρισης υποθέσεων (UNHCR 2012: 41). Οι προτεινόμενες εναλλακτικές λύσεις δεν είναι εξαντλητικές. **Προσδιορίζουν επιλογές που παρέχουν στις κρατικές αρχές έναν βαθμό ελέγχου σχετικά με το πού βρίσκονται οι αιτούντες άσυλο, ενώ παράλληλα επιτρέπουν στους αιτούντες άσυλο βασική ελευθερία κινήσεων. Οι Εναλλακτικές λύσεις αντί Κράτησης πρέπει να ρυθμιστούν νομικά προκειμένου να αποφευχθεί η αυθαίρετη επιβολή περιορισμών στην ελευθερία ή την ελεύθερη κυκλοφορία (UNHCR 2012: 22). Πρέπει να υπογραμμιστεί ότι, ακόμη και όταν ισχύουν εναλλακτικές λύσεις, θα πρέπει να παρέχεται πρόσβαση σε νομική βοήθεια στους μετανάστες, ιδίως στα παιδιά.**

Δίκαιο της ΕΕ

Τα κράτη μέλη της ΕΕ έχουν τη θετική υποχρέωση πρώτα να διερευνήσουν και να εφαρμόσουν λιγότερο καταναγκαστικά μέτρα. Η απουσία εναλλακτικών λύσεων αντί της κράτησης στην εθνική νομοθεσία ή πολιτική δεν μπορεί να χρησιμοποιηθεί ως δικαιολογία για την προσφυγή στην κράτηση σε μεμονωμένη περίπτωση. Πράγματι σύμφωνα με το δίκαιο της ΕΕ η κράτηση πρέπει να είναι η έσχατη λύση και όλες οι εναλλακτικές λύσεις πρέπει πρώτα να εξαντληθούν, εκτός εάν αυτές οι εναλλακτικές λύσεις δεν μπορούν να εφαρμοστούν αποτελεσματικά στη συγκεκριμένη περίπτωση: άρθρο 8.2 της αναδιατυπωμένης Οδηγίας για τις Συνθήκες Υποδοχής (2013/33/ΕΕ), άρθρο 18.2 του Κανονισμού του Δουβλίνου, άρθρο 15.1 της Οδηγίας για τις Επιστροφές.

Η αναδιατυπωμένη Οδηγία για τις Συνθήκες Υποδοχής υποχρεώνει συγκεκριμένα τα κράτη να θεσπίσουν κανόνες για εναλλακτικές λύσεις αντί της κράτησης **στο εθνικό δίκαιο** (άρθρο 8.4).

Οδηγία 2013/33/ΕΕ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 26ης Ιουνίου 2013 σχετικά με τα πρότυπα υποδοχής αιτούντων διεθνή προστασία (αναδιτύπωση) (Οδηγία για τις Συνθήκες Υποδοχής της ΕΕ), Έγγρ. αρ. 32013L0033

Άρθρο 8

Κράτηση

- (...) 2. Όταν αποδειχθεί απαραίτητο και βάσει ατομικής αξιολόγησης κάθε περίπτωσης, τα κράτη μέλη μπορούν να κρατήσουν έναν αιτούντα, εάν δεν μπορούν να εφαρμοστούν αποτελεσματικά άλλα λιγότερο καταναγκαστικά εναλλακτικά μέτρα.
- (...) 4. Τα κράτη μέλη διασφαλίζουν ότι οι κανόνες σχετικά με εναλλακτικές λύσεις αντί της κράτησης, όπως η τακτική αναφορά στις αρχές, η κατάθεση οικονομικής εγγύησης ή η υποχρέωση παραμονής σε καθορισμένο χώρο, καθορίζονται στο εθνικό δίκαιο.

Άρθρο 11

Κράτηση ευάλωτων ατόμων και αιτούντων με ειδικές ανάγκες υποδοχής

1. Η υγεία, συμπεριλαμβανομένης της ψυχικής υγείας, των αιτούντων υπό κράτηση που είναι ευάλωτα άτομα αποτελεί πρωταρχικό μέλημα των εθνικών αρχών. Όταν κρατούνται ευάλωτα άτομα, τα κράτη μέλη εξασφαλίζουν τακτική παρακολούθηση και επαρκή υποστήριξη λαμβάνοντας υπόψη την ιδιαίτερη κατάστασή τους, συμπεριλαμβανομένης της υγείας τους.
2. Οι ανήλικοι κρατούνται μόνο ως έσχατη λύση και αφού διαπιστωθεί ότι άλλα λιγότερο καταναγκαστικά εναλλακτικά μέτρα δεν μπορούν να εφαρμοστούν αποτελεσματικά. Αυτή η κράτηση θα είναι για το συντομότερο χρονικό διάστημα και θα καταβάλλονται όλες οι προσπάθειες για την απελευθέρωση των κρατούμενων ανηλίκων και την τοποθέτησή τους σε κατάλληλα καταλύματα κατάλληλα για ανηλίκους. Το συμφέρον του ανηλίκου, όπως ορίζεται στο άρθρο 23 παράγραφος 2, αποτελεί πρωταρχικό μέλημα των κρατών μελών. Όταν κρατούνται ανήλικοι, θα έχουν τη δυνατότητα να συμμετάσχουν σε δραστηριότητες αναψυχής, συμπεριλαμβανομένου παιχνιδιού και ψυχαγωγικών δραστηριοτήτων κατάλληλων για την ηλικία τους.
3. Οι ασυνόδευτοι ανήλικοι κρατούνται μόνο σε εξαιρετικές περιπτώσεις. Θα καταβληθούν όλες οι προσπάθειες για την απελευθέρωση του κρατούμενου ασυνόδευτου ανηλίκου το συντομότερο δυνατό. Οι ασυνόδευτοι ανήλικοι δεν θα κρατούνται ποτέ σε χώρους φυλακής.

Στο μέτρο του δυνατού, στους ασυνόδευτους ανηλίκους παρέχεται κατάλυμα σε ιδρύματα που διαθέτουν προσωπικό και εγκαταστάσεις που λαμβάνουν υπόψη τις ανάγκες των ατόμων της ηλικίας τους. Όταν κρατούνται ασυνόδευτοι ανήλικοι, τα κράτη μέλη μεριμνούν ώστε να φιλοξενοούνται χωριστά από τους ενήλικες.

Η οδηγία της ΕΕ για την Επιστροφή θεσπίζει τη νομική υποχρέωση των κρατών μελών να λαμβάνουν δεόντως υπόψη την αρχή του συμφέροντος του παιδιού (άρθρο 5) και να χρησιμοποιούν τη κράτηση παιδιών και οικογενειών μόνο ως έσχατο μέτρο και για τη συντομότερη κατάλληλη χρονική περίοδο (άρθρα 15 και 17).

Οδηγία 2008/115/ΕΣ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 16ης Δεκεμβρίου 2008 σχετικά με κοινά πρότυπα και διαδικασίες στα κράτη μέλη για την επιστροφή παρανόμως διαμενόντων υπηκόων τρίτων χωρών (Οδηγία της ΕΕ για τις Επιστροφές), Έγγρ. αρ. 32008L0115

Άρθρο 5

Μη επαναπροώθηση, συμφέρον του παιδιού, οικογενειακή ζωή και κατάσταση υγείας

Κατά την εφαρμογή της παρούσας Οδηγίας, τα κράτη μέλη λαμβάνουν δεόντως υπόψη τους:

- (α) το συμφέρον του παιδιού·
- (β) την οικογενειακή ζωή·
- (γ) την κατάσταση της υγείας του ενδιαφερόμενου υπηκόου τρίτης χώρας και το σεβασμό της αρχής της μη επαναπροώθησης.

Άρθρο 15

Κράτηση

1. Εάν άλλα επαρκή αλλά λιγότερο καταναγκαστικά μέτρα δεν μπορούν να εφαρμοστούν αποτελεσματικά σε μια συγκεκριμένη περίπτωση, τα κράτη μέλη μπορούν να κρατούν υπό κράτηση μόνο έναν υπήκοο τρίτης χώρας που υπόκειται σε διαδικασίες επιστροφής προκειμένου να προ-

ετοιμαστεί η επιστροφή και/ή να πραγματοποιηθεί η διαδικασία απομάκρυνσης, ιδίως όταν:

- (α) υπάρχει κίνδυνος δραπέτευσης ή
- (β) ο υπήκοος τρίτης χώρας αποφεύγει ή παρεμποδίζει την προετοιμασία της επιστροφής ή τη διαδικασία απομάκρυνσης.

Οποιαδήποτε κράτηση θα είναι για όσο το δυνατόν συντομότερο χρονικό διάστημα και θα διατηρείται μόνο για όσο διάστημα οι ρυθμίσεις απομάκρυνσης βρίσκονται σε εξέλιξη και εκτελούνται με τη δέουσα επιμέλεια.

Άρθρο 17

Κράτηση ανηλίκων και οικογενειών

1. Οι ασυνόδευτοι ανήλικοι και οι οικογένειες με ανήλικα κρατούνται μόνο ως έσχατη λύση και για το συντομότερο δυνατό χρονικό διάστημα.
2. Στις οικογένειες που κρατούνται εν αναμονή της απομάκρυνσής τους παρέχονται χωριστά καταλύματα που θα εγγυώνται επαρκή προστασία της ιδιωτικότητας.
3. Οι ανήλικοι υπό κράτηση θα έχουν τη δυνατότητα να συμμετέχουν σε δραστηριότητες αναψυχής, συμπεριλαμβανομένων παιχνιδιών και ψυχαγωγικών δραστηριοτήτων κατάλληλων για την ηλικία τους, και έχουν, ανάλογα με τη διάρκεια της παραμονής τους, πρόσβαση στην εκπαίδευση.
4. Στους ασυνόδευτους ανηλίκους παρέχεται, στο μέτρο του δυνατού, κατάλυμα σε ιδρύματα που διαθέτουν προσωπικό και εγκαταστάσεις που λαμβάνουν υπόψη τις ανάγκες των ατόμων της ηλικίας τους.
5. Το συμφέρον του παιδιού αποτελεί πρωταρχικό μέλημα στο πλαίσιο της κράτησης ανηλίκων για τους οποίους εκκρεμεί απομάκρυνση.

Είναι σημαντικό να γίνει κατανοητό ότι ακόμη και στην περίπτωση που η κράτηση μπορεί να δικαιολογηθεί με την υποχρέωση συμμόρφωσης με το κεκτημένο της ΕΕ, τα κράτη μέλη της ΕΕ δεν μπορούν να χρησιμοποιήσουν το δικαίω της ΕΕ για να παραβιάσουν τα ανθρωπίνια δικαιώματα για τα οποία δεσμεύονται βάσει άλλων διεθνών πράξεων, ιδίως της Σύμβασης για τα Δικαιώματα του Παιδιού (CRC) και της ΕΣΔΑ.

Οργανωτική Επιτροπή Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων (CDDH), Συμβούλιο της Ευρώπης, Πρακτική Καθοδήγηση σχετικά με τις Εναλλακτικές Λύσεις αντί της Κράτησης: Προώθηση ουσιαστικών αποτελεσμάτων, Ιούνιος 2019

Η αναγκαιότητα εξέτασης εναλλακτικών λύσεων έχει ιδιαίτερη σημασία όσον αφορά τα άτομα που βρίσκονται σε ευάλωτη κατάσταση. Πρέπει να δοθεί η δέουσα προσοχή στις ειδικές ανάγκες των ενδιαφερομένων, διασφαλίζοντας ότι έχουν πρόσβαση στην κατάλληλη προστασία και φροντίδα. Οι ακόλουθες ομάδες έχουν περιληφθεί ειδικά από έναν ή περισσότερους διεθνείς οργανισμούς σε μη εξαντλητικές, ενδεικτικές λίστες:

- Παιδιά
- Αιτούντες άσυλο
- Άτομα με προβλήματα υγείας
- ΛΟΑΤΚΙ άτομα
- Απάτριδες
- Θύματα εμπορίας ανθρώπων
- Έγκυες γυναίκες
- Θύματα βασανιστηρίων, κακομεταχείρισης και/ή ενδοοικογενειακής βίας

Τα παιδιά μετανάστες συχνά αντιμετωπίζουν πολλαπλές διακρίσεις.

Commission Members

April 2022 (for an updated list, please visit www.icj.org/commission)

President:

Prof. Robert Goldman, United States

Vice-Presidents:

Prof. Carlos Ayala, Venezuela

Justice Radmila Dragicevic-Dicic, Serbia

Executive Committee:

Sir Nicolas Bratza, United Kingdom

(Chair) Dame Silvia Cartwright, New Zealand

Justice Martine Comte, France

Ms. Nahla Haidar El Addal, Lebanon

Mr. Shawan Jabarin, Palestine

Justice Sanji Monageng, Botswana

Ms. Mikiko Otani, Japan

Mr. Belisário dos Santos Júnior, Brazil

Prof. Marco Sassòli, Italy/Switzerland

Ms. Ambiga Sreenevasan, Malaysia

Other Commission Members:

Professor Kyong-Wahn Ahn, Republic of Korea

Justice Chinara Aidarbekova, Kyrgyzstan

Justice Adolfo Azcuna, Philippines

Ms Hadeel Abdel Aziz, Jordan

Mr Reed Brody, United States

Justice Azhar Cachalia, South Africa

Prof. Miguel Carbonell, Mexico

Justice Moses Chingengo, Zimbabwe

Prof. Sarah Cleveland, United States

Justice Martine Comte, France

Mr Marzen Darwish, Syria

Mr Gamal Eid, Egypt

Mr Roberto Garretón, Chile

Ms Nahla Haidar El Addal, Lebanon

Prof. Michelo Hansungule, Zambia

Ms Gulnora Ishankanova, Uzbekistan

Ms Imrana Jalal, Fiji

Justice Kalthoum Kennou, Tunisia

Ms Jamesina Essie L. King, Sierra Leone

Prof. César Landa, Peru

Justice Ketil Lund, Norway

Justice Qinisile Mabuza, Swaziland

Justice José Antonio Martín Pallín, Spain

Prof. Juan Méndez, Argentina

Justice Charles Mkandawire, Malawi

Justice Yvonne Mokgoro, South Africa

Justice Tamara Morschakova, Russia

Justice Willy Mutunga, Kenya

Justice Egbert Myjer, Netherlands

Justice John Lawrence O'Meally, Australia

Ms Mikiko Otani, Japan

Justice Fatsah Ouguergouz, Algeria

Dr Jarna Petman, Finland

Prof. Mónica Pinto, Argentina

Prof. Victor Rodríguez Rescia, Costa Rica

Mr Alejandro Salinas Rivera, Chile

Prof. Marco Sassoli, Italy-Switzerland

Mr Michael Sfard, Israel

Justice Ajit Prakash Shah, India

Justice Kalyan Shrestha, Nepal

Ms Ambiga Sreenevasan, Malaysia

Justice Marwan Tashani, Libya

Mr Wilder Tayler, Uruguay

Justice Philippe Texier, France

Justice Lillian Tibatemwa-Ekirikubinza, Uganda

Justice Stefan Trechsel, Switzerland

Prof. Rodrigo Uprimny Yepes, Colombia

International
Commission
of Jurists

Rue des Buis 3
P.O. Box 1270
1211 Geneva 1
Switzerland

t + 41 22 979 38 00
f +41 22 979 38 01
www.icj.org